

Disaster experiences of spontaneous volunteers: An evaluation on fires in the Mediterranean Region¹

Sevda Demiröz Yıldırım² , Kader Demiröz³

²Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Bucak School of Health, Department of Emergency Aid and Disaster Management, Department of Disaster Management and Education, Burdur, Türkiye; ³Artvin Çoruh University, Faculty of Health Sciences, Department of Emergency Aid and Disaster Management, Artvin, Türkiye.

ABSTRACT

Türkiye has been exposed to many natural, technological and man-made disasters throughout its history and these disasters have brought about various damages and losses. Especially in the last few years, various disasters such as earthquakes, floods and fires have caused continuous losses and damage in the country. One of these disasters is the largest and destructive forest fires in Turkey's history, which started on July 28, 2021, in Manavgat, Antalya and continued for 15 days in 17 provinces, affecting residential areas. It can be said that this disaster, in which local, national, international and voluntary resources were used, is an important example of cooperation, solidarity and organization for different actors. This study focuses on the experiences of spontaneous volunteers who actively worked in the fire areas during the 2021 forest fire. The sample of the study was selected among spontaneous volunteers who helped the intervention during the fire and participated in such processes as humanitarian aid, logistics and evacuation services behind the site. This study aims to provide suggestions for the problems encountered in the field in accordance with the experiences and experiences of the volunteers who come to the field in crises that may occur during disasters and emergencies. Phenomenological design, one of the qualitative research methods, was used in the study. The data obtained were analyzed with MAXQDA 2022 program. As a result of the analysis, three themes were identified: perception of volunteerism, intervention process, difficulties and recommendations. It was determined that the participants had the perception of volunteerism of being useful to society, serving, not expecting anything in return and helping and this situation affected them positively. Volunteers carried out activities' preparation, coordination, logistic support, search and rescue and evacuation, fire extinguishing and cooling, humanitarian aid and logistic support during the intervention process. It was determined that they experienced difficulties in the disaster area in terms of ignorance and lack of awareness, presence of unintended people in the region and lack of coordination, which negatively affected the volunteers. Participants think that the difficulties encountered will be solved through social education, awareness raising and inter-institutional cooperation.

KEYWORDS

Disaster management, Mediterranean wildfires, Volunteer, Human resources management, Wildfire.

Introduction

Disaster is defined as "the consequences of natural, technological or human-induced events that cause physical, economic and social losses for the whole or certain segments of society, halt or interrupt normal life and human activities, and which the affected society does not have sufficient capacity to cope with" (AFAD, 2014; UNDRR, 2009). Regardless of the source, disasters cause many people to lose their lives, get injured, migrate, and cause serious

¹Name of the ethics review board: Artvin Çoruh University Rectorate Ethics Committee. Date of the ethical assessment decision: 29.04.2022. Ethical assessment certificate number number: E-18457941-050.99-48045.

economic losses. The destructiveness and frequency of disasters are increasing every year (CRED, 2024).

Climate change and its consequences, rapid and uncontrolled urbanization, destruction of natural forest areas, as well as ignorance, lack of awareness, and sabotage in the use of forest areas are among the reasons that affect the occurrence of forest fires and the growth of these areas. When the statistics of the past years are examined to observe this difference, while an average of 11 forest fire disasters were reported annually between 2001 and 2020, 19 fire disasters were reported in 2021 due to heat waves (CRED, 2022), 15 in 2022 (CRED, 2023), and 16 in 2023 (CRED, 2024). The number of people who lost their lives or are affected by forest fires increases every year. Between 2001 and 2020, an average of 77 people lost their lives annually due to forest fires, and 700,000 people were affected by these disasters (CRED, 2022). While 128 people lost their lives due to forest fires in 2021, 76 people lost their lives in 2022, and 264 people lost their lives due to forest fires in 2023 (CRED, 2023). The annual average cost of destruction caused by forest fires is US\$ 6.3 million, while the cost caused by fires in 2023 is US\$ 6.8 million (CRED, 2024).

In Turkey, a forest fire started in Manavgat/Yeniköy, Antalya on July 20, 2021, and spread rapidly to Manavgat, Akseki, Gündoğmuş, and Gazipaşa districts on the same day. The effects of the forest fire were also observed in most parts of Muğla province (Milas, Menteşe, Bodrum, Marmaris, Seydikemer, Köyceğiz, and Kavaklıdere). In addition to Antalya and Muğla provinces, forest fires were also started in Burdur, Isparta, Adana, Mersin, and Osmaniye provinces simultaneously. In addition to the intentional setting of fires in some regions (Orman Genel Müdürlüğü, 2021), the extreme temperatures in the 2021 fire season, low precipitation, droughts, the effect of winds on fire areas, and the decrease in the relative humidity and the moisture content of flammable materials in the forest increased the fire hazard and were effective in fire outbreak and progression (Çamalan et al., 2023). On the first day of the fire, 33,000 hectares (ha) of land were affected (Esengil, 2021). These fires are the largest forest fires ever experienced in Turkey (Esengil, 2021; Tavşanoğlu et al., 2022). In 2021, a total area of 139,503 ha was burned (Orman Genel Müdürlüğü, 2021). In 2021, 74% of forest fires occurred in the forest areas under the Regional Directorate of Forestry in Antalya and Muğla provinces. The provinces most affected by forest fires were Antalya (603,665.56 ha), Muğla (506,029.92 ha), Mersin (96,612.20 ha), Adana (494,926 ha), Osmaniye (314,979 ha), and Isparta (142,286 ha) (Orman Genel Müdürlüğü, 2021). Provinces and neighborhoods affected by Mediterranean forest fires have been declared "Disaster Areas Affecting General Life"² (TRT Haber, 2021).

In areas affected by forest fires, firefighting operations continued from the air and on the ground. A total of 15 firefighting aircraft, 62 helicopters, 9 unmanned aerial vehicles, and one unmanned helicopter were used to fight 275 forest fires. In addition, 850 water trucks and tankers and 450 construction vehicles were used on land (Türk Tabipler Birliği, 2021). Aircraft, equipment, and supplies were provided from Spain, Azerbaijan, Croatia, Russia, Ukraine, Iran, and Qatar to support the fires. In addition to 5,250 personnel, many volunteers also participated in the response to forest fires. As a result of the fires, a total of eight people, one of whom was a volunteer, lost their lives and hundreds were injured (Türk Tabipler Birliği, 2021). On August 12, with the extinguishing of the forest fire in Köyceğiz district, all forest fires in the Mediterranean Region were under control after 15 days (Haber Türk, 2021).

Although the intervention of authorized institutions is a priority in disasters, the support of all stakeholders, including public, private, and civilian, is essential for coping with the disaster in case of insufficient resources that may arise in the face of the magnitude of destruction. Ensuring high benefits from voluntary organizations, among the most important of these

² Affect on General Life: It is defined as "the decision on impact taken by considering issues such as the number of buildings destroyed and become uninhabitable or unusable in all or part of the disaster-affected area, the importance of the damaged structures and facilities, the economic and social characteristics of the neighborhood, the disruptions in the normal order of life, and the size of the area affected by the disaster and emergency" (AFAD, 2014).

stakeholders, is crucial for the success of disaster management. The training of qualified volunteers can contribute to social capital³. The concept of volunteering fully meets the two sub-sources of the concept of social capital, namely "sense of duty and sense of standing together" (Sayın, 2023).

Volunteers can be defined as people who work without being paid for their work in areas such as humanitarian aid, disaster response, etc. (Roth, 2015). Volunteering processes in disasters are coordinated by AFAD in Turkey. Disaster volunteers from AFAD and volunteers affiliated with non-governmental organizations also carried out their activities in disaster areas under the management of AFAD (AFAD, 2019). Volunteering processes can be either organized (planned/structured) or spontaneous, with citizens and residents going to disaster areas and participating in relief activities in case of need without any planning (Wolensky, 1979). Organized volunteers are coordinated under the direction of AFAD, local governments or another non-governmental organization. Organized volunteers are coordinated by AFAD, local governments, or another NGO (Özel & Sezen, 2018). Since the problems that may arise in disaster areas with multiple hazards can be fatal, coordination of both organized and spontaneous volunteers in the disaster area is very crucial. Therefore, it will be easier to ensure successful management in disaster areas if AFAD, which is the institution responsible for disaster management in Turkey, local administrations, NGOs, and private organizations work in cooperation as a "single organism" within the framework of good governance.⁴ Through this cooperation, fragmentation, complexity, and disorganization in disaster areas will be prevented and the effectiveness of disaster response will be enhanced.

Volunteers play an important role in crisis management processes by providing emotional and labor support, as well as being a significant human resource when responders are tired and overwhelmed. Carrying out the whole process with only public institutions and organizations can be a burden for both the relevant personnel and public institutions and organizations. On the other hand, the disaster management process in which governance⁴ is at the center, including the total intervention of all actors, has the potential to minimize losses and damages. Many volunteers with different qualifications work in the relief efforts in disasters that occur in Turkey and around the world. The number of volunteers in the world is not clearly known. However, it is known that firstly the disaster victims affected in the disaster area undertake volunteerism, and as time progresses, volunteers from different regions and countries are involved in the process. During Hurricanes Rita, Wilma, and Katrina in the United States, the American Red Cross mobilized more than one million volunteers for disaster response and recovery, with 95% of those working on behalf of the American Red Cross in the region being volunteers (AmericanRed Cross, 2006, 2007). In the 2011 Tohoku earthquake and tsunami, more than 1.5 million volunteers responded to the Tohoku region through Disaster Volunteer Centers established in the affected municipalities (Aldrich, 2012). After the September 11 attacks and the Kobe earthquakes, more than one million volunteers took part in each of these disasters. In the relatively small-scale disasters of the Kochi, Niigata, and Fukushima floods in Japan, more than 10,000 volunteers took part, although the loss of life was very low (Iizuka & Aldrich, 2022).

³ Social capital can be defined as "the possibility of communication that can be established between at least two people based on trust, in other words, trust, norms, and communication network characteristics that increase the productivity of society by facilitating coordination activities between individuals, non-governmental organizations, and public institutions that make up society" (Tüysüz, 2011).

⁴ Governance can be explained as the effective management of social and economic resources of countries in a transparent, accountable, open and fair manner (Kaufmann et al., 2000). Better governance requires improving financial and economic management, increasing the efficiency of public administration, and ensuring the rule of law and public participation in decision-making processes (Lyon, 2000).

Method

This section presents information about the study design, data collection tools, permissions obtained for the use of data collection forms, data collection process, research ethics, and data analysis.

Research Design

In the study, transcendental phenomenological research design, one of the qualitative research designs, was used to explore in depth the disaster experiences of disaster volunteers in the forest fires in Antalya region.

Study Sample

The purposive sampling method was employed as the sample selection method in the study. In this regard, individuals must meet some inclusion criteria. These criteria are to be over 18 years of age and to be spontaneously involved in volunteering processes in forest fire response. Accordingly, the sample was selected from among the spontaneous volunteers who participated in the response process.

It is known that there may be differences in the number of samples in the phenomenological design used in the study. In qualitative studies, the number of samples can vary between three (3) and fifteen (15) people (Dukes, 1984; Johnson & Christensen, 2016). Creswell states that reaching a size that will provide comprehensive and detailed information about the targeted phenomenon is essential in determining the sample size in qualitative research (Creswell, 2013). In this study, the sample size was determined according to the data saturation principle, which is Creswell's approach and valid in qualitative research.

Data Collection Tools and Processes

The study data were collected through in-depth interviews with individuals who spontaneously volunteered to respond to forest fires in the Mediterranean region. A semi-structured interview form and a sociodemographic information form, which were created by the researchers, and expert opinions were obtained from seven (7) academicians who are experts in this field, were used in the data collection process.

The study data were collected in face-to-face interviews between 01.07.2022 and 30.09.2022 from individuals (ten people) who voluntarily participated in forest fire response activities. The individuals participating in the study were informed by reading the informed consent form. Recording consent was obtained from the participants for the voice recording to be kept preventing any data loss.

Research Ethics

For use of the semi-structured interview form and sociodemographic information form in the study and initiation of the study, permission was obtained from Artvin Çoruh University Ethics Committee dated 29.04.2022 and numbered E-18457941-050.99-48045. Individuals who volunteered to participate in the study were informed verbally and in writing about the study, signed an "informed consent form", and consent was obtained for the audio recording to be kept preventing any data loss. During the study process, research and publication ethics were followed.

Data Analysis

The study data were analyzed in the context of the question "How can the perceptions of volunteerism, disaster experiences, challenges, and expectations of volunteer individuals involved in the response to forest fires in the Mediterranean Region be explained?".

During the study, the data were analyzed while the interviews were continuing. After each interview, the data saturation status and the possibility of adding new participants were evaluated. The interviews were terminated after the tenth interview as the last participants repeated similar experiences with the previous participants and did not report different experiences that would create new code-themes. In this regard, interviews were conducted with a total of ten (10) volunteers until data saturation was reached. During the interviews, a semi-structured interview form prepared by the researchers was employed.

The data were transcribed using Microsoft Word. Following transcription, after the recordings were listened to repeatedly to minimize data loss and errors, the analysis process was initiated. The data were transferred to the MAXQDA 2022 software and analyzed by the researchers with the content analysis method and themes and sub-themes were created.

MAXQDA 2022 software was used to analyze qualitative data, organize the analysis, create draft codes, and plan draft code schemes. The reporting of the study was carried out based on the "SRQR- Standards for reporting qualitative research" created by O'Brien et al (O'Brien et al., 2014) and "COREQ- Consolidated criteria for reporting qualitative research" created by Tong et al (Tong et al., 2007) to cover all the processes of the study. The validity of the study was examined in terms of credibility, transferability, consistency, and confirmability and reported in terms of these dimensions (Creswell, 2013).

After the study findings were read and coded by the authors, common themes were identified. The themes and findings obtained as a result of the analysis were examined by researchers (four researchers) who are experts in qualitative research and necessary corrections were made according to their suggestions. After each emerging theme was reviewed by the authors, the final themes of the study were identified. In this regard, three themes were identified by the authors.

Findings

This study aimed to determine the fire response preparation processes, response process, and the experiences of volunteers who helped in search and rescue, evacuation, firefighting and cooling, coordination, humanitarian aid, and logistics activities during the Mediterranean Forest Fires. In the study, in-depth interviews were conducted with ten (10) disaster volunteers who took part in the response efforts in the Mediterranean region forest fires (Table 1). The demographic characteristics of the participants are presented in Table 1.

Table 1 Demographic Characteristics of Participants and Information on Their Volunteering Regions

Participant Code	Gender	Age	Profession	Volunteering Zone
P1	Male	34	Public servants	Bodrum, Marmaris, Seydikemer
P2	Male	21	Business owner	Muğla, Yatağan, Turunç, Menteş, Amos
P3	Male	24	TAF personnel	Köyceğiz
P4	Male	55	Driver	İzmir
P5	Male	51	Hotel Manager	Antalya
P6	Female	42	Merchant	Marmaris
P7	Male	24	Close protection and chauffeur	Muğla
P8	Female	42	Esthetician	Marmaris
P9	Male	37	TAF personnel	Marmaris ilçeler
P10	Male	43	Administrator	Muğla

It was determined that the participants received search and rescue (P1, P2, P3, P4, P5, P7, P10), disaster awareness (P1, P7), first aid (P3, P4, P5, P6, P7, P8), personal development (P1, P5, P8), and psychology training (disaster and disaster victim psychology, psychological first aid) (P1, P5). Participants received these training from AFAD, municipal and/or public institutions and their organizations.

As a result of the interviews, three main themes were identified: perception of volunteerism, intervention process, and challenges and recommendations (Table 2).

Table 2 Participants' Experiences on the Forest Fires Process

Theme	Sub-Themes	Codes
Perception of Volunteerism	Being useful	
	Serving	
	Not expecting anything in return	
	Helping	
Intervention Process	Activities within the Team	Preparation Coordination Logistic Support
	Activities within the Region	Search, Rescue and Evacuation
		Fire Fighting and Cooling
		Coordination Humanitarian Aid and Logistic Support
Challenges and Recommendations	Challenges	Ignorance and Lack of Awareness Presence of Unauthorized Persons in the Region Lack of Coordination
	Recommendations	Training and Awareness-raising activities
		Cooperation

Findings on the Theme of Perception of Volunteerism

The answers given by the participants to the questions asked to determine their perceptions of volunteerism were analyzed and the first theme, the perception of volunteerism, was formed. Within the theme of perception of volunteerism, the sub-themes of helping, not expecting anything in return, serving, and being useful were created (Figure 1).

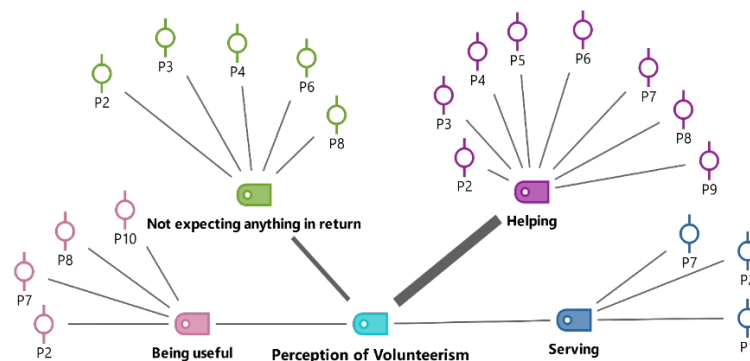

Figure 1 Participants' Perception of Volunteerism Code-Theory Model*

* The line thicknesses in the figure show the frequency density.

Participants evaluate the concept of volunteerism as serving and being useful to society and the country without expecting anything in return.

Being useful

P8 and P10, who noted that volunteerism is being beneficial to others and the world without any discrimination, made the following statements about volunteerism.

"For me, volunteerism is being useful to the world without expecting anything in return. To be useful to the world and people." P8

"To be beneficial to society and the universe without discriminating religion, language, race, sect, gender and to increase the number of people who follow these criteria." P10

Serving

Participants stated that volunteerism should be carried out independently and conscientiously. In addition, the participants stated that volunteerism is a type of service to the country. In this regard, P1 and P2 stated the following.

"What is volunteerism? It is a service that people conscientiously render to the land they live in without being dependent on anyone, without being under any political institution, organization, or ideology. Some may do it materially and some may do it spiritually. Some of them provide psychological support, and some of them can come and do it physically, as in search and rescue organizations. Volunteerism is the sum of the activities they have done to add a service or a plus to their hometown and the land they live in." P1

"I think volunteerism is a service to both our country and our nation. We do this without expecting anything in return, without expecting any congratulations. I believe every person should volunteer and take disaster training. Turkey is a disaster area; you never know when, where, and what will happen. It is an issue that every person should be aware of. We both provide training in this regard and spread volunteerism to every person as much as we can." P2

Not expecting anything in return

Participants stated that volunteerism is a gratuitous action for all living things. In this regard, P6 and P8 conveyed their thoughts as follows.

"So, it's not just about people. Especially in the Marmaris fire, our hearts ached so much. I still feel like crying. The screams of those animals, their burning deaths. It is necessary to do it for all living things but not expect anything in return. I think this is what volunteerism is all about. It has to be done without any material or spiritual expectation." P6

"For me, volunteerism is being useful to the world without expecting anything in return. It is to help all living beings in the world, and by living beings, I mean both human beings and animals and to help everyone in need. It's called volunteering." P8

Helping

Almost all the participants (eight participants) considered volunteerism as helping. In this regard, the perception of volunteerism was predominantly associated with the expression of helping. P3 and P4 expressed their thoughts about helping as follows.

"I believe that volunteerism is helping people, everyone, gratuitously and without expecting anything in return. More precisely, it is to volunteer for everything, not just people." P3

"For me, volunteerism is going there and helping in any way you can in a disaster or any emergency without asking for any fee or anything." P4

Findings on the Theme of Intervention Process

From the moment the participants received the news of the fire until their return from the field, their preparations and activities in the field were categorized under the theme of the fire response process. Within the theme of the fire response process, the sub-themes of activities within the team and activities within the region were created.

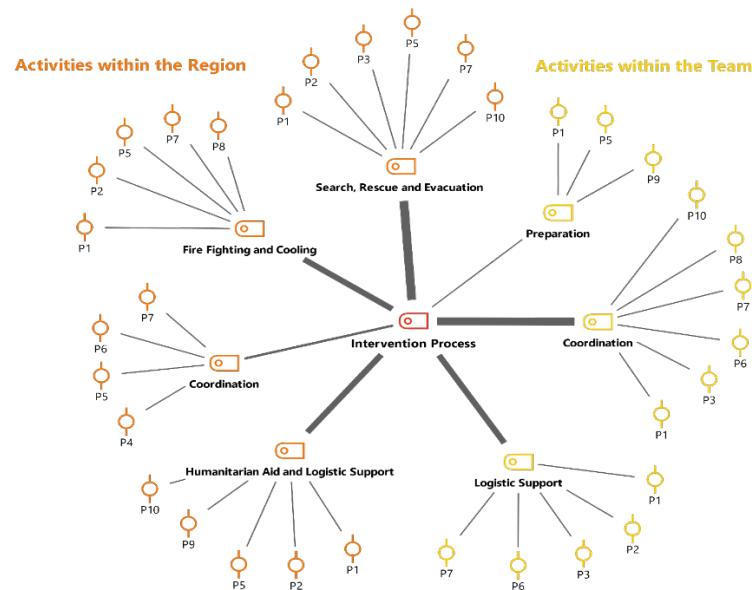

Figure 2 Participants' Forest Fire Response Process Code-Sub-Code Model*

* The line thicknesses in the figure show the frequency density.

Activities within the Team

Participants stated that they carried out preparation, coordination, humanitarian aid, and logistical support activities within the team.

Preparation

It was determined that participants made in-team preparations before the disaster to go to the fire site or to deliver aid to the fire site. Participants P1, P5, and P9 describe this situation as follows.

"You train before you play a match. After 20 days of training, you feel ready for the match. We don't want it to happen, but we always continue our training as if disasters will happen tomorrow as if they happen half an hour later. We continue our training on responding to a fire, debris, or a flood in the same way. All our equipment is already ready, and our personnel are ready and waiting. We have communicators and coordinators on duty in the provinces where we are located." P1

"Our backpacks are always ready in our homes, in our centers, and in our branches. All the equipment we may need to use is always ready. Within two hours, a sufficient number of our team members will be in the region." P5

"Let me put it this way. We were already becoming an institution prepared for such situations. It's fire season. But we're all set right now. We were ready." P9

Coordination

Participants stated that coordination activities were carried out within the team. Regarding coordination activities, P4, P7, and P10 described the situation as follows.

"I did not personally go to the region during the Mediterranean fires, but I was on duty in the İzmir office. I delivered 2548 volunteers from the İzmir office and across Turkey to those regions. I and ten of my friends worked at the office to deliver them." P4

"On the one hand, we took care of the paperwork and the vehicles, and on the other hand, I, as the field coordinator and team leader, was in a rush to make sure that everyone was adequately equipped." P7

"As X (the name of the association), when we received a call about the Mediterranean fires, we acted and met at the headquarters of the association as executives. At the headquarters

of the association, we made the distribution of tasks among ourselves. I also took on the tasks related to transportation and announcements on social media." P10

Logistic Support

Participants stated that logistics activities were carried out both within the team and at the disaster sites. Regarding the execution of logistics activities P6 and P9 stated the following.

"We immediately went to the association, and before we left, we were given fireproof gloves, helmets, vests, and all the other equipment we might need." P6

"After the first team set off, we packed up and went as the second team. I took care of the logistics of the hotels, food, clothing, drinks, and accommodation of the volunteers in the region." P9

Activities within the Region

Participants were involved in search and rescue and evacuation, firefighting and cooling, coordination, humanitarian aid, and logistical support in the field during the forest fires.

Search and Rescue and Evacuation

This code was identified based on the statements of the participants regarding the activities carried out to locate the living beings in the disaster area, to remove them from the dangerous area, and to stabilize their vital status. Regarding search, rescue, and evacuation, P1, P2, and P7 described the situation as follows.

"As the president of the association, I was in charge of the operation. We mostly contributed to the evacuation processes in Bodrum. We provided boats. With those boats, we helped citizens and tourists stranded in hotels." P1

"We also have a unit called animal search and rescue. Our rescue teams work in the front line and our veterinarians work in the back line. We always have two veterinarians, health workers, or health volunteers in the team for emergency intervention. In the forest fire, we participated in the rescue process together with this team." P2

"Our only aim is to evacuate living beings safely and healthily. If they need medical intervention, we will intervene at the scene and then evacuate them directly from the incident site safely. I also took an active role in this. We saved a lot of lives. We rescued turtles, cats, dogs, small cattle, cattle, etc. We also assisted the fire brigade and the gendarmerie in evacuating the villagers, because no matter how many responders there are, they are not enough. Even though we voluntarily supported them in large numbers, it was not enough." P7

Firefighting and Cooling

Participants stated they carried out firefighting and cooling activities with authorized institutions and other persons in the disaster area. P1 and P8 shared their experiences regarding firefighting and cooling operations as follows.

"We were directly involved in the firefighting activity in Marmaris. Because the fire area and the wind there posed a great challenge for the officials. Our goal was to support public institutions there." P1

"I was involved in fire cooling efforts with the Zonguldak Fire Department. We helped the Afyonkarahisar fire brigade. We were with the fire brigade; I took part in cooling operations in different areas. Since it was the first time, we encountered such an event in the fire zone, the firefighters never put us in the foreground, they kept us away, but we always rushed to help the fire brigade in the background, no matter what the situation was." P8

Coordination

The participants shared their experiences regarding the coordination processes required for the best execution of the activities to be carried out in and out of the disaster area. P4, P5, and P7, who took part in coordination activities in the disaster area, shared their experiences as follows:

"Ten of my friends and I worked at the center and delivered 2548 volunteers from across Turkey to those regions." P4

"We had fifteen hundred volunteers in the region. But these were volunteers, not a military-disciplined army. They were dependent on us, acting on instructions they received from us. We tried to coordinate them as much as we could in our work at the coordination center and headquarters for a very long time." P5

"Team order is crucial. Both being in the field and intervening from below by radio. Because even though the smoke is denser below, you can see the burning part very clearly. This guidance from below is as important as the firefighting effort from above. I provided support in such guidance." P7

Humanitarian Aid and Logistic Support

Participants stated that humanitarian aid and logistics activities are carried out in the disaster area. P10 and P2 shared their experiences regarding humanitarian aid and logistics activities as follows.

"As soon as we received the alarm about the Yatağan fire, we were organized immediately and went to the Geyik Dam in the Yatağan region, but we were in a position where we could not respond to the fire. So we said let's go down and evacuate the village. We went down to the villages below the Geyik dam and evacuated the villages. We also evacuated the animals in the region. Then we went to a coffeehouse there and provided water and food support. Once the fire was under control, we safely returned the evacuated people to their homes." P10

"We were mostly in Turunç, Menteş, and Amos regions. I participated in those areas. Our teams also served in the evacuation, firefighting, humanitarian aid, and health departments." P2

Findings on the Theme of Challenges and Recommendations

Participants were asked to indicate the challenges they faced in the field and recommendations for addressing these challenges. As a result of the analysis of the answers given, the theme of challenges and recommendations was formed (Figure 3).

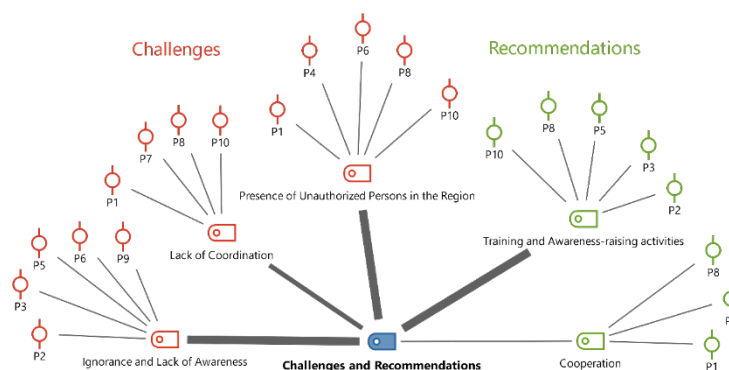

Figure 3 Challenges and Recommendations Theme Code-Theory Model*

* The line thicknesses in the figure show the frequency density.

Challenges

Based on the answers given by the participants regarding the challenges experienced in the field, the challenges were identified as ignorance and lack of awareness, the presence of unauthorized persons in the region, and lack of coordination.

Ignorance and Lack of Awareness

Participants stated that one of the reasons for the challenges experienced in the disaster area is the lack of knowledge and awareness of both the residents in the disaster area and some of the volunteers. P2, P3, P5, and P9 shared their experiences and thoughts about ignorance and lack of awareness in the disaster area as follows.

"One of the most challenging problems for us (firefighters, General Directorate of Forestry staff, and volunteers) is people's lack of awareness. People came to do something good. Okay, we all agree, our goal is the same. But we had friends and volunteers who tried to enter the fire zone in flip-flops and sandals... In fires, there is an extinguishing system called counterfire. If the wind is blowing against the direction of the fire, a second fire is lit from that side and the two fires are extinguished by colliding. Again, because people do not have much experience and knowledge, they reacted harshly to us when we (the fire brigade, the staff of the General Directorate of Forestry, and volunteers if professionals are assigned) did this. They said, "You are burning the forest." We were facing these problems a lot." P2

"It is a very hot region. It was not clear when or from which direction the wind would blow. When we attempted to extinguish the fire by lighting a counterfire, we were reacted as if we (the fire brigade, the staff of the General Directorate of Forestry, and the volunteers who helped) were burning the forest. Because people don't know what you're doing at that moment, and they can't think clearly." P5

"We had a problem with the locals, we even had an incident. They attacked us. There was a forest entrance and it was a very risky area, it was the only place in the Muğla region that was not burnt down, and the security teams gave an order that no one should go there. The order came that neither the civilian population nor any search and rescue association, except the fire brigade, police, and gendarmerie, should go to that area. We (gendarmerie, police, and volunteers assigned by these teams) followed this order. There was only one entrance to that part of the forest. We were stationed there with our teams (gendarmerie and police) and kept watch 24 hours a day. Local people came to help, thinking that we would go up and fight the fire. In line with our orders, for security reasons, we did not allow civilians to enter the forest. Local people gathered and attacked us, saying, "We are locals; we live here; this is our right." P3

"My only complaint is that the volunteers are untrained. We have encountered this situation a lot. When people come to the disaster area as volunteers without knowing anything, they actually do us more harm than good." P9

Presence of Unauthorized Persons in the Region

Participants stated that one of the reasons for the difficulties experienced in the disaster area was the presence of unauthorized persons in the region. Regarding the presence of unauthorized persons in the disaster area, P4 stated the following.

"We direct our volunteers to the areas where they are needed. When I said that volunteers would go to the Milas region in line with the demand, those five friends gave up going to the disaster area. They said that if we asked them to go to Kuşadası or Marmaris (tourist areas) they would go. We sent back the volunteers who behaved like this, and like other volunteers, we did not charge any expenses to these volunteers, we covered everything for them. So even if it is a small amount, people want to use these aids for their personal use." P4

Lack of Coordination

Participants stated that the lack of coordination in the disaster area caused difficulties. Regarding the lack of coordination in the disaster area, P7, P8, and P10 shared their experiences as follows

"We can have communication problems in disaster situations. You know that every public institution is different. The fire brigade, the General Directorate of Forestry, and AFAD all use separate communication channels. All of them should be gathered in a crisis management center and communication networks should be improved. We have a different communication problem. Also, sometimes there is not enough support for volunteers. In such cases, citizens in the region provide support." P7

"When we go to the disaster area, we take things like shoes and T-shirts with us in small quantities; we don't load them. When the logistics arrived, for our needs, t-shirts, etc., the sizes did not fit. There was overcrowding in the distribution department, and there could be problems. For example, I had to wear sizes that didn't fit at all in t-shirts. But some of them took two or three and stored them." P8

"Each of our volunteers is an unsung hero. I always say that you cannot be valiant against water and fire, please act with our coordination and do not act outside our coordination so that we can ensure your safety. But unfortunately, we had friends who did not comply with this." P10

Recommendations

Participants emphasized the necessity of conducting training and awareness-raising activities and cooperation in their recommendations regarding the solutions to the problems experienced in the disaster area.

Training and Awareness-raising activities

The participants stated that the individual should receive the necessary training starting from school and throughout the volunteering process. P2, P7, and P10 expressed their opinions on the need for training as follows.

"Association members and volunteers need to be trained. This training should include topics such as how to help and how to respond in a disaster area. I believe that every individual should receive this training. This training should be taught as a course in schools, in the national education regulations. Just as there is a course called guidance, similarly, there should be a course called disaster awareness." P2

"First of all, the education given in schools should be given more seriously. I also experienced all of the disaster drills in primary and secondary school at the time, and it seemed more like an idle class or recess for us. Since all schools are taught in this way, without considering it, an unconscious generation is being raised." P7

"Disaster is an event that we do not know when and where we will encounter. Therefore, natural disaster education should become compulsory in middle and high schools." P10

The participants stated that some of the problems experienced in the field were caused by unawareness. Therefore, they recommended awareness-raising activities to reduce the problems. Regarding the need for awareness-raising activities, P3, P5, and P8 stated the following.

"What will solve all the problems is people's awareness and education. Nothing else. If our people get the right education, consciously, they can understand that they should not fight with volunteers and officials." P3

"The thing is that people need to know that search and rescue teams are working for them in a general sense, that they are there for them, and they need to respect us in terms of some issues such as their mandate. Because after all, the people who are trying to rescue them are trained for them. Individuals in society need to be aware." P5

"Being aware means preventing a disaster that could have happened. Therefore, our brothers and sisters studying at the university should also have this awareness, even if they do not volunteer. Having this awareness means helping the people in the place where they live. I think that raising awareness can at least prevent possible problems." P8

Cooperation

Participants indicated that cooperation activities to be carried out between individuals and institutions during the disaster process would be effective in reducing the problems that may arise. Regarding cooperation, P1, P7, and P8 share their recommendations as follows.

"Every disaster is an experience. Knowing to learn from these experiences, we asked what we could do to strengthen communication and search and rescue, and we started to produce scenarios about this. All of our friends who produced these scenarios were from universities, police, and gendarmerie. In other words, they were people who had done operations professionally before. Together with them, we produced 2700 scenarios. We are asking how we can serve these scenarios better, how we can work better, which commissions will do these, do we have friends in the commission who can develop these, or from which institutions and organizations we can get better support. We are looking for people who can further enlighten our ideas. These collaborative efforts will prevent a lot of problems in the field." P1

"Sometimes there is not enough support for volunteers. In such cases, citizens in the region provide support to volunteers. Thanks to them, Turkish people are very compassionate. Citizens are helpful in this regard. Of course, the state can reach anywhere. But even before the state, the success of the nation on the field is a very different matter. That's why cooperation with the citizens of the region is key." P7

"There is no such thing as 'you are volunteers, you don't understand anything'. First of all, understanding is a very beautiful thing. Everyone's brain is colourful when it comes to getting ideas. This is regardless of your educational background. Look, this is important. You can be a primary school graduate, or you can graduate from the best university. Even you can be someone who has come from the other side of the world; none of this is a problem. Getting everyone's opinion is a very important thing. What is everybody's idea, what can I do, what is your idea... And when these ideas come together, you know what happens? You double the success." P8

of coordination among themselves, and their self-sufficiency in disaster response without the need for other persons or organizations are crucial for disaster response. In this regard, studies are carried out in different countries to ensure that volunteers are ready before disasters occur. In the United States, the "Ready When the Time Comes!" program, a collaboration between the Red Cross and a private industrial supply company, prepares participants for disaster volunteering. This program has trained thousands of volunteers (Whittaker et al., 2015).

The present study determined that the participants took part in search and rescue and evacuation, firefighting and cooling, coordination, humanitarian aid, and logistic support activities in the fire zone. Stallings and Quarantelli state that disaster and emergency volunteers are mainly involved in risk assessment, response operations, and coordination activities. These basic activities include cleaning, providing food supplies and equipment, transporting and using vehicles, medical and psychological support to disaster victims, search and rescue activities, debris removal, construction of new settlements, interpreting, registering volunteers, and data entry (Stallings & Quarantelli, 1985). The participants of the present study stated that they carried out their volunteering activities in areas requested by public institutions. It was determined from the participant statements that animal search and rescue issues were also taken into consideration during search and rescue activities and that these activities were carried out with teams including expert veterinarians. In firefighting and cooling operations, public institutions did not put volunteers at risk, and volunteers took part in places where support was requested. Volunteers, based on their experiences, supported the delivery of aid to the region, distribution of aid, coordination of volunteers, and coordination of firefighting efforts during the response process. Volunteers' participation in aid activities in areas in which they have expertise and prior experience positively affects the success of the activity (Chong, 2009). Volunteers are more likely to participate in relief efforts that are needed for their professions and skills. Private companies and volunteer individuals are more successful in carrying out volunteering activities in the fields they are already specialized in, and can quickly provide the needed service without the need for additional materials related to the specialized field. For example, during the 2004 Indian Ocean Tsunami, DHL, a global logistics company, not only collected donations from its employees but also played a significant role in the transportation and delivery of materials to the tsunami-affected areas. Company volunteers were stationed at an airport in Colombo, Sri Lanka to distribute more than 7,000 tons of relief supplies. In addition, company vehicles have been used to transport tourists from Phuket province in Thailand to a safe area (Chong, 2009).

The present study determined that the participants faced difficulties in the disaster area due to ignorance, lack of awareness, the presence of unauthorized people in the region, and lack of coordination. Participants stated that the individuals who came to the region as volunteers did not even have appropriate clothing due to their ignorance and lack of awareness, and that the local people caused difficulties to professional fire response and security teams due to ignorance, and sometimes interventions became difficult. In addition, it was also stated that there were individuals who came to the disaster area for different purposes other than relief activities, and that some of these people acted unconsciously and created risks that could even cause loss of life. Since disasters increase the vulnerability of countries, it is known that some people with malicious intentions from within the country or from other countries can make malicious attempts such as disorder, theft, harassment, etc. in disaster areas (Demiröz Yıldırım, 2022). Therefore, law enforcement officers can take measures to prevent malicious entries to the regions in disasters, which are considered as one of the most vulnerable moments of the countries. However, these measures sometimes prevent people who come to the region voluntarily from participating in the response efforts. All efforts of volunteers, except for those who come to the region through an official organization, are ignored, they may be perceived as unexpected and unwanted individuals in the region, and in some cases, they may even be considered responsible for the disaster (Fritz & Mathewson, 1957; Helsloot & Ruitenbergh, 2004; Stallings & Quarantelli, 1985). Some of the volunteers who came from various regions to help

those affected by the earthquake, which also hit eastern Azerbaijan, were considered as intruders and some of them were even detained by law enforcement officials (Aminizade et al., 2017). Given the increasing risk of disasters due to rapid population growth, urban development, and the impacts of climate change, the capacities of spontaneous (informal) volunteers will be much more needed to respond to disasters and emergencies (Aminizade et al., 2017). The coordination of spontaneous volunteers needs to be ensured very well to prevent negativities. In addition, including spontaneous volunteers in the organized volunteering system, if possible, and ensuring the continuity of their competencies and training are very important for increasing disaster resilience. Problems were identified in the communication and cooperation processes of institutions and organizations working in different fields at the scene of the incident. Coordination covers the planning, organization, and management of all the activities necessary for the execution of disaster response. Disaster coordination is the close relationship between the organizations that will serve, the awareness of the duties of each institution towards each other through this relationship, and the cooperation to achieve the common goal under the command determined by predetermined disaster plans (Rabiee et al., 2013). Lack of inter-institutional coordination in disasters and problems in the coordination process in disaster areas can cause risks that may cause deterioration of inter-institutional cooperation, financial losses, and sometimes even loss of life (Kaynak & Tuğer, 2014). During the response to the 2004 Indian Ocean Tsunami, poor coordination between authorities was identified as the most important issue of the crisis (Parmar et al., 2007). The discussion of poor coordination has always been a challenge in disaster management (Ardalan et al., 2009). Lack of regional and national disaster management plans often leads to a lack of coordination among institutions responsible and in charge of disasters (Djalali et al., 2011). Disaster coordination includes understanding the different types of disaster risks, planning, inter-agency coordination, investing in continuing education, national standards, and leadership that supports all levels of disaster management (Pinkowski, 2008). Disaster managers should cooperate for successful management and gather and organize all measures under a single roof. Since many different stakeholders have roles and responsibilities in disaster management, there may be severe disagreements and conflicts between these institutions. Therefore, coordination should be developed between stakeholder institutions in disasters as much as possible to prevent problems that may arise (Bahadori et al., 2015). The coordination mechanism prevents the loss of time, investment, and human resources in disasters, and increases the effectiveness and efficiency of emergency aid and rescue operations of disaster crisis management elements and public institutions, even in disaster risk management, temporary settlement, and rehabilitation activities (Rabiee et al., 2013). In disasters, the cooperation of civil society organizations, especially AFAD, Turkey's responsible organization, non-governmental organizations, private organizations, local administrations, and society as a single organism will directly affect the success of disaster management. Therefore, to be successful in disaster response processes, it is necessary to cooperate with all stakeholders in the disaster area. By ensuring cooperation and good governance, complexity, chaos, and disorder that may arise in disaster areas can be prevented and the effectiveness of disaster response can be increased.

The participants of the present study stated that it is important to train and raise awareness of both volunteers and the whole society to prevent the challenges encountered and that many problems will be solved if institutions and organizations continue their disaster activities in cooperation with each other. Successful disaster management requires public, private, and civic participation (APEC, 2011; Kapucu, 2009). To ensure a successful response in disasters, there is a need for a governance philosophy in which empowered people, who are the representatives of all public, private, and civil stakeholders involved in the disaster area, work together for the common good rather than their interests (Fidan, 2010). In short, governance is a management philosophy based on power distribution, strong communication, and working and cooperating for a common purpose (Lyon, 2000). Effective management of countries' social and economic resources in an open, transparent, fair, and accountable manner is essential in governance

(Kaufmann et al., 2000). Good governance requires improving financial and economic management, increasing the efficiency of public administration, ensuring the rule of law, and public participation in decision-making processes (Lyon, 2000). The pluralistic environment provided among all stakeholders involved during the disaster shares the challenging and stressful decision-making process among these stakeholders in a crisis environment that cannot be managed by a single person or center (Gündoğan, 2010). Stakeholders need to demonstrate good governance for fair and equitable distribution of resources in disasters, accessibility of every citizen to disaster relief and information, accountability, transparency, and inclusiveness (Trim, 2004). The philosophy of good governance in disasters will be a facilitating factor for increasing the cooperation of institutions, solving potential problems in advance with a proactive approach, and meeting the demands and expectations of disaster victims in a timely and rapid manner. Adoption of good governance in disaster management processes will have positive outcomes such as bringing stakeholders closer to each other and citizens, cooperation in training and awareness raising of teams and society for disaster preparedness, fair distribution of resources, and increased trust in stakeholders. As a result, good governance will contribute greatly to effective and successful disaster management.

Conclusion and Recommendations

This study examined the disaster response experiences of spontaneous volunteers who took part in forest fires in the Mediterranean region in 2021. It was determined that participants' perceptions of volunteerism consist of significant components that increase social capital. These components were found to encourage participants to volunteer.

Volunteers make some preparations before going to intervene in disaster areas. The quality and quantity of these preparations are very critical for managing the process. In this disaster, it was revealed that volunteers made individual and organizational preparations before the forest fire and that these preparations were among the facilitating factors in coping with the disaster. While ensuring cooperation and coordination in disaster response processes is a very crucial factor, the level of knowledge and awareness of society and volunteers on the subject is another factor affecting the process. In this regard, it was determined that individuals and institutions exhibited some challenging behaviors in cooperation and coordination processes for various reasons and these behaviors caused negativities in disaster response. It is also among the findings of the study that some ignorant and unaware behaviors of both volunteers and local people in the disaster area make the process more difficult. In this regard, it is also supported by the participants that strengthening the training and awareness-raising processes of individuals and institutions will contribute to the capacity to cope with possible disasters. It was determined that good governance with a focus on cooperation is a key philosophy for successful disaster management. It is considered that volunteering processes should be regulated by local and national legislation and incentives, and in-depth research should be conducted on the complicating factors and recommendations put forward as a result of this study. In this regard, it is considered that similar studies to be carried out with different volunteer (AFAD volunteer, NGO volunteer) groups in different disaster types will contribute to the literature.

Author Contribution Rates

Both authors (1st author, 2nd author) contributed 50% to the study.

Conflict of Interest Statement

"Disaster experiences of spontaneous volunteers: An evaluation on the fires in the Mediterranean Region" has no financial conflict of interest with any institution, organization, or person. There is no conflict of interest between the authors.

Bibliography

- AFAD. (2014). Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü.
- AFAD. (2019). AFAD Gönüllüsü Kimdir? <https://gonullu.afad.gov.tr/#advanced-features>
- Aldrich, D. (2012). Building Resilience, Social Capital in Post-Disaster Recovery (Issue 3). Chicago: The University of Chicago Press. <https://www.tandfonline.com/action/journalInformation?journalCode=rjoc20>
- American Red Cross. (2006). Challenged by the Storms. https://reliefweb.int/report/united-states-america/usa-challenged-storms-american-red-cross-response-hurricanes-katrina?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwoa2xBhACEiwA1sb1Bmi_BTt3Z1TgeX7suupjYtNp2obIPvqkaSIHx-q06myzHVnCRUHSjxoCmVkJQAvD_BwE
- American Red Cross. (2007). The Face of Recovery. https://www.redcross.org/content/dam/redcross/atg/PDF_s/Publications/Annual_Reports/face_of_recovery.pdf
- Aminizade, M., Moghaddam, N. N., Jam, B. B., Shamsi, M., Majidi, M., & Amanat, N. (2017). The Role of Volunteer Citizens in Response to Accidents and Disasters. *Health in Emergencies and Disasters Quarterly*, 2(3), 107–124.
- APEC. (2011). Public-Private Partnerships and Disaster Resilience. www.apec.org
- Ardalan, A., Masoom, G. R., Goya, M. M., Ghaffari, M., Miadfar, J., Sarvar, M. R., Soroush, M., Maghsoodi, A., Holakouie Naieni, K., Kabir, M. J., Khankeh, H. R., Abolshams, B., & Aghazadeh, M. (2009). Disaster health management: Iran's progress and challenges. *Iranian Journal of Public Health*, 38(SUPPL. 1).
- Bahadori, M., Khankeh, H. R., Zaboli, R., & Malmir, I. (2015). Coordination in Disaster: A Narrative Review. *International Journal of Medical Reviews*, 2(2).
- Çamalan, G., Akil, S., & Ali Pekin, M. (2023). Using Meteorological Early Warning System (MEUS) and Meteorological Indices for Assessment of Manavgat Forest Fires Occurred in Türkiye July-August 2021. *European Journal of Forest Engineering*, 9(1). <https://doi.org/10.33904/ejfe.1288070>
- Chong, M. (2009). Employee participation in CSR and corporate identity: Insights from a disaster-response program in the Asia-Pacific. *Corporate Reputation Review*, 12(2). <https://doi.org/10.1057/crr.2009.8>
- CRED. (2022). 2021 Disasters in numbers. https://cred.be/sites/default/files/2021_EMDAT_report.pdf
- CRED. (2023). 2022 Disasters in Numbers. https://cred.be/sites/default/files/2022_EMDAT_report.pdf
- CRED. (2024). 2023 Disasters in Numbers. In *Nature Medicine* (Issue 7). Nature Research.
- Creswell, J. (2013). *Qualitative Inquiry and Research Design Choosing among Five Approaches* (3rd ed.). SAGE.
- Demiröz Yıldırım, S. (2022). Bütünleşik Afet Yönetiminde Ortopedik Engelli Bireylerin Afet Deneyimi ve Öğrenilmiş Dersler [Doktora Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Djalali, A., Khankeh, H., Öhlén, G., Castrén, M., & Kurland, L. (2011). Facilitators and obstacles in pre-hospital medical response to earthquakes: A qualitative study. *Scandinavian Journal of Trauma, Resuscitation and Emergency Medicine*, 19. <https://doi.org/10.1186/1757-7241-19-30>
- Dukes, S. (1984). Phenomenological Methodology in the Human Sciences. *Journal of Religion and Health*, 23(3), 197–203.
- Esengil, R. (2021). Manavgat Orman Yangınları Değerlendirme Notları. <https://www.cekulvakfi.org.tr/haber/manavgat-orman-yangini-raporu>
- Fidan, Y. (2010). Yönetimden Yönetişime: Kavramsal Bir Bakış. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 5–10.
- Fritz, C. E., & Mathewson, J. H. (1957). Convergence Behavior in Disasters: A Problem in Social Control. *American Sociological Review*, 23(9).
- Gündoğan, E. (2010). Yönetişim: Kavram, Kuram ve Boyutlar. In M. A. Çukurçayır, H. T. Eroğlu, & H. Eşki Uğuz (Eds.), *Yönetişim: Kuram, Boyutlar, Uygulama* (pp. 13–56). Çizgi Kitapevi.
- Haber Türk. (2021). Korkutan olay! Muğla ve İzmir'de orman yangınları çıktı. <https://www.haberturk.com/son-dakika-mugla-ve-izmir-de-orman-yanginlari-cikti-3168344>

- Helsloot, I., & Ruitenberg, A. (2004). Citizen response to disasters: A survey of literature and some practical implications. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 12(3). <https://doi.org/10.1111/j.0966-0879.2004.00440.x>
- Iizuka, A., & Aldrich, D. P. (2022). Attracting altruists: explaining volunteer turnout during natural hazard events in Japan. *Disasters*, 46(2). <https://doi.org/10.1111/disa.12477>
- Johnson, R. B., & Christensen, L. (2016). Educational Research: Quantitative, Qualitative and Mixed Approaches. In *Jurnal Penelitian Pendidikan Guru Sekolah Dasar* (6th ed., Issue August).
- Jung, D. Y., & Ha, K. M. (2021). A comparison of the role of voluntary organizations in disaster management. *Sustainability (Switzerland)*, 13(4). <https://doi.org/10.3390/su13041669>
- Kapucu, N. (2009). Public administrators and cross-sector governance in response to and recovery from disasters. *Administration and Society*, 41(7), 910–914. https://doi.org/10.1177/0095399709348881/ASSET/0095399709348881.FP.PNG_V03
- Kaufmann, D., Kraay, A., & Zoido-Lobaton, P. (2000). Governance Matters From Measurement to Action. *Finance & Development*.
- Kaynak, R., & Tuğer, A. T. (2014). Coordination and Collaboration Functions of Disaster Coordination Centers for Humanitarian Logistics. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 109. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.12.486>
- Lyon, P. (2000). Partnership for Good Governance in the 21st Century. *Australian Journal of Public Administration*, 59(3). <https://doi.org/10.1111/1467-8500.00170>
- O'Brien, B. C., Harris, I. B., Beckman, T. J., Reed, D. A., & Cook, D. A. (2014). Standards for reporting qualitative research: A synthesis of recommendations. *Academic Medicine*, 89(9), 1245–1251. <https://doi.org/10.1097/ACM.0000000000000388>
- Orman Genel Müdürlüğü. (2021). Resmi İstatistikler. <https://www.ogm.gov.tr/tr/e-kutuphane/resmi-istatistikler>
- Özel, B., & Sezen, B. (2018, May). Spontane Gönüllüler İçin Tasarlanmış Afet Yardım Sistemi. 2nd International Symposium on Natural Hazards and Disaster Management. https://www.researchgate.net/publication/325110912_Spontane_Gonulluler_Icin_Tasarlanmis_Afet_Yardim_Sistemi
- Parmar, S., Lobb, A., Purdin, S., & McDonnell, S. (2007). Enhancing collaboration during humanitarian response: An interim report from stakeholders survey. *Prehospital and Disaster Medicine*, 22(5). <https://doi.org/10.1017/S1049023X00005136>
- Pinkowski, J. (2008). Disaster Management Handbook. In *Disaster Management Handbook* (1st Edition). CRC Press. <https://doi.org/10.1201/9781420058635>
- Rabiee, A., Ardalan, A., & Poorhoseini, S. (2013). Assessment of Coordination among Lead Agencies of Natural Disasters Management in Iran. *Hakim Health Systems Research Journal*, 16(2), 107–117.
- Roth, S. (2015). Aid work as edgework-Voluntary risk-taking and security in humanitarian assistance, development and human rights work. *Journal of Risk Research*, 18(2). <https://doi.org/10.1080/13669877.2013.875934>
- Sayın, Z. (2023). Sosyal Sermaye Bağlamında Kişisel Gönüllülük Deneyimlerinin İncelenmesi: Nitel Bir Araştırma. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 58(4). <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.23.12.2295>
- Stallings, R. A., & Quarantelli, E. L. (1985). Emergent Citizen Groups and Emergency Management. *Public Administration Review*, 45. <https://doi.org/10.2307/3135003>
- Tavşanoğlu, Ç., Yanişey Kaynaş, B., Günlü, A., Ürker, O., İlemin, Y., Parlar Ülker, Ö., & Köş, U. C. (2022). Akdeniz Bölgesi'ndeki Büyük Orman Yangınlarının Ekolojik ve Sosyo-Ekonomik Etkileri (S. Kalem, O. Ülker, & Y. İlemin, Eds.). WWF.
- Tong, A., Sainsbury, P., & Craig, J. (2007). Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): A 32-item checklist for interviews and focus groups. *International Journal for Quality in Health Care*, 19(6), 349–357. <https://doi.org/10.1093/intqhc/mzm042>
- Trim, P. R. J. (2004). An integrative approach to disaster management and planning. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 13(3). <https://doi.org/10.1108/09653560410541812>

- TRT Haber. (2021). Yangın bölgeleri afet bölgesi ilan edildi. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/yangindan-etkilenen-yerler-afet-bolgesi-ilan-edildi-598804.html>
- Türk Tabipler Birliği. (2021). Temmuz-Ağustos 2021 Orman Yangınları Değerlendirme Raporu. https://www.ttb.org.tr/kollar/odsh/yazdir.php?Tablo=tbl_haber&Guid=7603acac-7204-11ec-a83c-469e4684c346
- Tüysüz, N. (2011). Sosyal Sermayenin Ekonomik Gelişme Açısından Önemi ve Sosyal Sermaye Endeksinin Hesaplanması. T.C. Kalkınma Bakanlığı.
- UNDRR. (2009). UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction. www.preventionweb.net
- UNISDR. (2005). Hyogo Framework for Action 2005-2015: Building the Resilience of Nations and Communities to Disasters. www.unisdr.org/wcdr
- UNISDR. (2015). Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 - 2030.
- Whittaker, J., McLennan, B., & Handmer, J. (2015). A review of informal volunteerism in emergencies and disasters: Definition, opportunities and challenges. In *International Journal of Disaster Risk Reduction* (Vol. 13). <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2015.07.010>
- Wolensky, R. P. (1979). Toward a broader conceptualization of volunteerism in disaster. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 8, 33–42. https://doi.org/10.1177/089976407900800306/ASSET/089976407900800306.FP.PNG_V03

Spontane gönüllülerin afet deneyimleri: Akdeniz Bölgesi yangınları üzerine bir değerlendirme

Sevda Demiröz Yıldırım² , Kader Demiröz³

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Afet Yönetimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye; ³Artvin Çoruh Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Anabilim Dalı, Artvin, Türkiye.

ÖZET

Türkiye tarihi boyunca doğal teknolojik ve insan kaynaklı birçok afete maruz kalmış ve bu afetler çeşitli zarar ve kayıpları beraberinde getirmiştir. Özellikle son birkaç yıldır deprem, sel ve yangın gibi çeşitli afetler ülkede sürekli olarak kayıpların ve zararların yaşanmasına sebep olmuştur. Bu afetlerden birisi 28 Temmuz 2021 tarihinde Antalya Manavgat'ta başlayıp devam eden süreçte 17 ilde 15 gün boyunca etkisini gösteren ve yerleşim yerlerinin de etkilendiği Türkiye tarihindeki en büyük ve yıkıcı orman yangınlarıdır. Yerel, ulusal, uluslararası ve gönüllü kaynakların kullanıldığı bu afetin farklı aktörler bakımından iş birliği, dayanışma ve organize olma konusunda önemli bir örnek olduğu söylenebilir. Bu çalışma 2021 orman yangını süresince yangın alanlarında aktif olarak görev yapan spontane gönüllülerin deneyimlerine odaklanmaktadır. Çalışmanın örnekleme, yangın süresince müdahaleye yardımcı olan, saha gerisinde insani yardım, lojistik, tahliye hizmetleri gibi süreçlere dahil olan spontane gönüllüler arasından seçilmiştir. Bu çalışma afet ve acil durumlar sırasında oluşabilecek krizlerde, sahaya çıkan gönüllülerin deneyimleri ve bu deneyimler doğrultusunda, sahada karşılaşılan sorunlara yönelik öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Elde edilen veriler MAXQDA 2022 ile analiz edilmiştir. Analizler sonucu; gönüllülük algısı, müdahale süreci, zorluklar ve öneriler olmak üzere üç tema belirlenmiştir. Katılımcıların topluma faydalı olma, hizmet etme, karşılık beklememe ve yardım etme gönüllülük algısına sahip oldukları ve bu durumun onları olumlu etkilediği belirlenmiştir. Gönüllüler, müdahale sürecinde, hazırlık, koordinasyon, lojistik destek, arama kurtarma ve tahliye, yangın söndürme ve söğütme, insani yardım ve lojistik destek faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Afet sahasında; bilgisizlik ve bilinçsizlik, amaç dışı kişilerin bölgede bulunması ve koordinasyon eksikliği konularında zorluklar yaşadıkları ve bunların da gönüllüleri olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Katılımcılar karşılaşılan zorlukların toplumsal eğitim, bilinçlenme ve kurumlar arası iş birliği ile çözüleceğini düşünmektedir.

ANAHTAR KELİMELER

Afet yönetimi, Akdeniz yangınları, Gönüllü, İnsan kaynakları yönetimi, Orman yangını.

Giriş

Afet; "toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olayların doğurduğu sonuçlar" olarak tanımlanmaktadır (AFAD, 2014; UNDRR, 2009). Kaynağı ne olursa olsun afetler çok sayıda insanın hayatını kaybetmesine, yaralanmasına, göç etmesine ve ciddi ekonomik kayıplara neden olmaktadır. Afetlerin yıkıcılığı ve sıklığı her yıl artmaktadır (CRED, 2024).

İklim değişikliği ve sonuçları, hızlı ve kontrolsüz kentleşme, doğal orman alanlarının tahrip edilmesi gibi nedenlerin yanında ormanlık alan kullanımında bilgisizlik, bilinçsizlik, sabotaj gibi nedenler orman yangınlarının meydana gelmesini ve bu alanların büyümesini etkileyen durumlar arasında yer almaktadır. Bu farklılığı gözlemlemek adına geçmiş yılların istatistiklerine bakıldığında, 2001-2020 yılları arasında yıllık ortalama 11 orman yangını afeti bildirilirken, 2021

yılında sıcak hava dalgaları nedeniyle 19 (CRED, 2022), 2022 yılında 15 (CRED, 2023), 2023 yılında ise 16 yangın afeti raporlanmıştır (CRED, 2024). Orman yangınları nedeniyle hayatını kaybeden, etkilenen kişilerin sayısı her yıl artmaktadır. 2001-2020 yılları arasında orman yangınları nedeniyle yıllık ortalama 77 kişi hayatını kaybetmiş, 700000 kişi bu afetlerden etkilenmiştir (CRED, 2022). 2021 yılında ise bu afetler nedeniyle 128 kişi hayatını kaybetmiş, 2022 yılında 76 kişi ve 2023 yılında ise 264 kişi hayatını kaybetmiştir (CRED, 2023). Orman yangınlarının ortaya çıkardığı yıkımın yıllık ortalama maliyeti 6,3 milyon US\$ iken 2023 yılında meydana gelen yangınların maaliyeti 6,8 milyon US\$'dir (CRED, 2024).

Türkiye'de 20 Temmuz 2021'de Antalya Manavgat/Yeniköy'de başlayıp aynı gün içerisinde çok hızlı yayılan orman yangını Manavgat, Akseki, Gündoğmuş ve Gazipaşa ilçelerine yayılmıştır. Muğla ilinin büyük kısmında da (Milas, Menteşe, Bodrum, Marmaris, Seydikemer, Köyceğiz, Kavaklıdere) yangının etkileri gözlenmiştir. Antalya ve Muğla'nın yanında Burdur, Isparta, Adana, Mersin ve Osmaniye illerinde de aynı zamanda orman yangınları başlamıştır. Yangının bazı bölgelerde kasıtlı olarak çıkarılmasının yanında (Orman Genel Müdürlüğü, 2021) 2021 yangın sezonundaki ekstrem sıcaklıklar, yağışların az olması, yaşanan kuraklıklar, rüzgarların yangın alanları üzerindeki etkisi ile havadaki nispi nem ve ormandaki yanıcı maddelerin nem miktarının azalması yangın tehlikesini arttırmış ve yangın oluşumu ile yangının ilerlemesinde etkili olmuştur (Çamalan et al., 2023). Yangının daha ilk gününde 33.000 hektar (ha) alan etkilenmiştir (Esengil, 2021). Meydana gelen bu yangınlar Türkiye'de yaşanmış en büyük orman yangını olarak kayda geçmiştir (Esengil, 2021; Tavşanoğlu et al., 2022). 2021 yılında toplam 139503 hektar alan yanmıştır (Orman Genel Müdürlüğü, 2021). 2021 yılında yanan alanların %74'ü Antalya ve Muğla ilindeki ormanlık alanlarda çıkan yangınlarda Orman Bölge Müdürlüğü bünyesindeki ormanlık alanlarda gerçekleşmiştir. Yangınlardan en çok etkilenen iller ise Antalya (60366,56 ha), Muğla (50602,92 ha), Mersin (9661,20 ha), Adana (4949,26 ha), Osmaniye (3149,79 ha) ve Isparta (1422,86 ha)'dır (Orman Genel Müdürlüğü, 2021). Akdeniz orman yangınlarından etkilenen iller ve mahalleler "Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi"⁵ ilan edilmiştir (TRT Haber, 2021).

Yangından etkilenen bölgelerde söndürme işlemleri havadan ve karadan devam etmiştir. Çıkan 275 orman yangınına toplam 15 yangın söndürme uçağı, 62 helikopter, 9 insansız hava aracı, bir insansız hava helikopteri kullanılarak müdahale edilmiştir. Ayrıca karadan 850 arasöz ve su tankeri, 450 iş makinesiyle destek verilmiştir (Türk Tabipler Birliği, 2021). Yangınlara destek için İspanya, Azerbaycan, Hırvatistan, Rusya, Ukrayna, İran ve Katar'dan hava araçları, ekipman ve malzeme desteği sağlamıştır. 5250 personel ile çok sayıda gönüllü yangın afetine müdahaleye katılmıştır. Yangınlar sonucunda biri gönüllü olmak üzere toplam sekiz kişi hayatını kaybetmiş, yüzlerce kişi yaralanmıştır (Türk Tabipler Birliği, 2021). 12 Ağustos tarihinde Köyceğiz'deki yangının söndürülmesi ile 15 gün sonra Akdeniz Bölgesindeki tüm yangınlar kontrol altına alınmıştır (Haber Türk, 2021).

Afetlerde her ne kadar yetkili kurumların müdahalesi öncelikli olsa da yıkımın büyüklüğü karşısında ortaya çıkabilecek kaynak yetersizliğinde kamu, özel ve sivil tüm paydaşların desteği afetle baş etme için önem taşımaktadır. Bu paydaşlar arasında önemli bir yere sahip gönüllü kuruluşlardan yüksek fayda sağlanması afet yönetiminin başarıya ulaşması için önemlidir. Bunun yanı sıra nitelikli gönüllülerin yetiştirilmesi ile sosyal sermayeye⁶ katkı sağlaması söz konusu olabilmekte iken gönüllük kavramı sosyal sermaye kavramının iki alt kaynağı olan "vazife duygusu ve birlikte durma duygusu"nu tam olarak karşılamaktadır (Sayın, 2023).

Gönüllüler insani yardım, afet vb. alanlarda yaptıkları çalışmalar karşılığında ücret almadan çalışan kişiler olarak tanımlanabilir (Roth, 2015). Afetlerde gönüllülük süreçleri Türkiye'de AFAD

⁵ Genel Hayata Etkililik: "Afetten etkilenen yerin tamamında veya bir kesiminde; yıkılıp oturulamaz veya kullanılamaz hâle geldiği belirlenen bina sayısı, zarar gören yapı ve tesislerin önemi, mahallin ekonomik ve sosyal özellikleri, normal hayat düzenindeki aksamalar, afet ve acil durumun etkilediği alanın büyüklüğü gibi hususlar gözetilerek alınan etkililik kararı" (AFAD, 2014) olarak tanımlanmaktadır.

⁶ Sosyal sermaye "en az iki kişi arasında güvene dayalı olarak kurulabilen iletişim imkanı, diğer bir yönüyle, toplumu oluşturan fertler, sivil toplum örgütleri ve kamu kurumları arasındaki koordinasyon faaliyetlerini kolaylaştırarak toplumun üretkenliğini arttıran, güven, norm ve iletişim ağı özellikleri" olarak tanımlanabilmektedir (Tüysüz, 2011).

tarafından koordine edilmektedir. AFAD bünyesinde bulunan afet gönüllüleri ile sivil toplum kuruluşlarına bağlı gönüllüler de afet alanlarında çalışmalarını AFAD yönetiminde sürdürmektedir (AFAD, 2019). Gönüllülük süreçleri örgütlü (planlı/organize) olarak gerçekleşebildiği gibi herhangi bir planlama yapılmadan ihtiyaç halinde vatandaşların ve yerleşiklerin afet bölgelerine giderek yardım faaliyetlerine dahil olması ile spontane olarak gelişebilir (Wolensky, 1979). Örgütlü gönüllüler AFAD, yerel yönetimler veya başka bir sivil toplum kuruluşunun yönlendirmesi ile koordine edilmektedir. Spontane gönüllüler herhangi bir kuruluş veya gruba dahil değildirler (Özel & Sezen, 2018). Hem planlı hem de spontane gönüllülerin afet alanında koordinasyonu oldukça önemlidir. Aksi halde çok sayıda tehlike barındıran afet alanlarında ortaya çıkabilecek sorunlar hayati olabilmektedir. Dolayısıyla Türkiye’de afet yönetiminden sorumlu kuruluş olan AFAD başta olmak üzere yerel yönetimler, STK’lar ve özel kuruluşların iyi yönetim⁷ çerçevesinde “tek bir organizma” gibi iş birliği içerisinde çalışması ile afet sahalarında başarılı bir yönetim sağlamayı kolaylaştıracaktır. Bu iş birliği sayesinde afet alanlarındaki çok başlılık, karmaşıklık ve düzensizlik engellenebilecek ve afet müdahalesinin etkinliği arttırılacaktır.

Gönüllüler müdahale ekiplerinin yorulduğu ve bunaldığı zamanlarda önemli bir insan kaynağı olmakla beraber, duygusal destek ve iş gücü desteği sağlayarak, kriz yönetim süreçlerinde önemli rol oynamaktadır. Nitekim sürecin salt kamu kurum ve kuruluşları ile yürütülmesi hem ilgili personel hem de kamu kurum ve kuruluşları için yük olabilmekle beraber tüm aktörlerin topyekûn müdahalesinin de yer aldığı yönetişimin⁴ merkezde olduğu afet yönetim süreci kayıp ve zararları en aza indirebilecek potansiyeldedir. Türkiye’de ve dünyada meydana gelen afetlerde çok sayıda farklı niteliğe sahip gönüllü çalışmaktadır. Gönüllülerin dünyadaki sayıları net olarak bilinmemekle birlikte öncelikle afet sahasında etkilenen afetzedelerin gönüllülüğü üstlendiği zaman ilerledikçe de farklı bölge ve ülkelerden gönüllülerin sürece dahil olduğu bilinmektedir. ABD’deki Rita, Wilma ve Katrina kasırgalarında afete müdahale ve kurtarma için Amerikan Kızılhaç’ının bir milyondan fazla gönüllüyü seferber ettiği, Amerika Kızılhaç’ı adına bölgede çalışanların %95’ini gönüllülerin oluşturduğu bilinmektedir (American Red Cross, 2006, 2007) 2011 Tohoku Depremi ve tsunamisinde 1,5 milyondan fazla gönüllü etkilenen belediyelerde kurulan Afet Gönüllü Merkezleri aracılığıyla Tohoku bölgesine gelmiştir (Aldrich, 2012). Bu afetlerin yanında 11 Eylül saldırıları ile Kobe depremlerinden sonraki süreçte her bir afet için bir milyondan fazla gönüllü bu afetlerde görev almıştır. Daha küçük ölçekli afetlerden olan Japonya Kochi, Niigata ve Fukushima sel afetlerinde can kaybının çok az olmasına rağmen 10.000’den fazla gönüllü görev almıştır (Iizuka & Aldrich, 2022).

Yöntem

Yöntem bölümünde, araştırmanın deseni, veri toplama aracı, veri toplama formlarına yönelik alınan izinler, verilerin toplanması, araştırma etiği ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Deseni

Çalışmada afet gönüllülerinin Antalya bölgesi yangınlarındaki afet deneyimlerini derinlemesine keşfetmek amacıyla nitel araştırma desenlerinden olan aşkın (transcendental) fenomenolojik araştırma deseni kullanılmıştır.

Araştırmanın Örneklemi

Çalışmada örneklem seçimi olarak amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda bireylerin araştırmaya dahil edilmesi için birtakım kriterleri sağlaması gerekmektedir. Bu kriterler;

⁷Yönetişim; ülkelerin sosyal ve ekonomik kaynaklarının şeffaf, hesap verebilir, açık ve adaletli şekilde etkin yönetimi olarak açıklanabilir (Kaufmann et al., 2000). Daha iyi yönetim için finansal ve ekonomik yönetimin geliştirilmesi, kamu yönetiminin etkinliğinin artırılması, hukukun üstünlüğünün sağlanması ve halkın karar alma süreçlerine katılması sağlanması gerekmektedir (Lyon, 2000).

18 yaş üstü olmak ve yangında gönüllülük süreçlerine spontane olarak dahil olmaktır. Bu kapsamda örneklem müdahale sürecine katılan spontane gönüllüler arasından seçilmiştir.

Araştırmada kullanılan fenomenolojik desende örneklem sayısında farklılıklar olabileceği bilinmektedir. Nitel çalışmalarda örneklem sayısı üç (3) ile on beş (15) kişi arasında değişebilmektedir (Dukes, 1984; Johnson & Christensen, 2016). Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde Creswell hedeflenen olgu hakkında kapsamlı ve detaylı bilgiyi sağlayacak büyüklüğe ulaşılmasının önemli rol oynadığını belirtmektedir (Creswell, 2013). Bu araştırmada örneklem sayısı Creswell'in yaklaşımı olan ve nitel araştırmalarda geçerli olan veriye doygunluk ilkesine göre belirlenmiştir.

Veri Toplama Araç ve Süreçleri

Araştırma verileri Akdeniz bölgesinde gerçekleşen yangınlarda spontane gönüllü olarak görev alan bireyler ile derinlemesine görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Araştırmacıların oluşturduğu ve bu alanda uzman olan yedi (7) akademisyenden uzman görüşleri alınan yarı yapılandırılmış, görüşme formu ve sosyodemografik bilgi formu veri toplama süreci içerisinde kullanılmıştır.

Araştırma verileri 01.07.2022 – 30.09.2022 tarihleri arasında gönüllü bireylerden (on kişi) yüz yüze toplanmıştır. Araştırmaya katılan bireyler bilgilendirilmiş gönüllü onam formu okunarak bilgilendirilmiş, çalışma katılım ve herhangi bir veri kaybı olmaması adına tutulacak ses kaydı için kayıt onayı alınmıştır.

Araştırmanın Etiği

Yarı yapılandırılmış görüşme formu ve sosyodemografik bilgi formunun araştırmada kullanılması ve araştırmanın başlatılması için Artvin Çoruh Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 29.04.2022 tarih ve E-18457941-050.99-48045 sayılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan bireylere araştırma hakkında sözlü ve yazılı bilgi verilmiş, "Aydınlatılmış gönüllü onam formu" imzalatılmış ve herhangi bir veri kaybı olmaması adına tutulacak ses kaydı için kayıt onayı alınmıştır. Araştırma sürecinde araştırma ve yayın etiğine uygun davranılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan veriler "*Akdeniz bölgesi orman yangınlarında görev alan gönüllü bireylerin gönüllülük algıları, afet deneyimleri, karşılaştıkları zorluklar ve beklentileri nasıl açıklanabilir?*" sorusu özelinde analiz edilmiştir.

Araştırma süresince görüşmeler devam ederken veriler de analiz edilmiştir. Katılımcılarla yapılan her görüşme sonrası veri doygunluğu ve yeni katılımcı ekleme durumu değerlendirilmiştir. Son katılımcıların yeni kod-tema oluşturmak için farklı deneyim bildirmemesi, önceki katılımcıların deneyimleri ile oluşturulan benzer deneyimleri tekrar etmesi nedeniyle onuncu görüşme sonrasında görüşmeler sonlandırılmıştır. Bu kapsamda on (10) gönüllü ile görüşmeler sağlanmış ve çalışma doygunluğa ulaşmıştır. Yapılan görüşmeler sırasında araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Veriler Microsoft Word programı ile transkript edilmiştir. Transkripsiyonun ardından veri kaybı ve hataları en aza indirmek amacı ile kayıtlar defalarca dinlenip doğruluğu tespit edildikten sonra analiz için gerekli süreç başlatılmıştır. Veriler MAXQDA 2022 programına aktarılmış ve içerik analizi yöntemi ile araştırmacılar tarafından analiz edilip tema ve alt temalar oluşturulmuştur.

MAXQDA 2022 programı nitel verilerin analizleri, analizlerin düzenlenmesi, taslak kodların oluşturulması, taslak kod şemalarının planlanması oluşturulmasında kullanılmıştır. Araştırmanın raporlanması araştırmanın tüm süreçlerini kapsayacak şekilde O'Brien vd. (O'Brien et al., 2014) tarafından oluşturulan "Nitel Araştırmaları Raporlama Standartları (SRQR- Standards for reporting qualitative research)" ve Tong vd. (Tong et al., 2007) tarafından oluşturulan "Nitel Araştırmanın Raporlanması İçin Birleştirilmiş Kriterler (COREQ- Consolidated criteria for reporting qualitative research)" esas alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın geçerliliği;

inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik şeklinde gerçekleştirilmiş ve bu boyutuyla rapor edilmiştir (Creswell, 2013).

Araştırma bulguları yazarlar tarafından okunup kodlamalar yapıldıktan sonra ortak temalar belirlenmiştir. Analiz sonucu oluşturulan temalar ve edinilen bulgular nitel araştırma konusunda uzman araştırmacılar (dört araştırmacı) tarafından incelenmiş ve önerileri dahilinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ortaya çıkan her bir tema yazarlar tarafından tekrar gözden geçirildikten sonra araştırmanın temaları ortaya konmuştur. Bu çerçevede yazarlar tarafından üç tema oluşturulmuştur.

Bulgular

Bu çalışmanın amacı, Akdeniz Orman Yangınları sırasında arama kurtarma, tahliye, yangın söndürme ve soğutma, koordinasyon, insani yardım ve lojistik faaliyetlerine yardım eden gönüllülerin yangına hazırlık süreçleri, müdahale süreci ve tüm bu süreçler içerisinde deneyimlerini belirlemektir. Araştırmada Akdeniz bölgesi orman yangınlarında görev alan on (10) afet gönüllüsü ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır (Tablo 1). Katılımcıların demografik özellikleri Tablo-1 'de yer almaktadır.

Tablo 1 Katılımcıların Demografik ve Gönüllülük Bölgeleri Bilgileri

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Yaş	Meslek	Gönüllülük Bölgesi
K1	Erkek	34	Kamu personeli	Bodrum, Marmaris, Seydi Kemer
K2	Erkek	21	İşletme sahibi	Muğla, Yatağan, Turunç, Menteş, Amos
K3	Erkek	24	TSK personeli	Köyceğiz
K4	Erkek	55	Şoför	İzmir
K5	Erkek	51	Otel Müdürü	Antalya
K6	Kadın	42	Tüccar	Marmaris
K7	Erkek	24	Yakın koruma ve şoför	Muğla
K8	Kadın	42	Estetiysen	Marmaris
K9	Erkek	37	TSK personeli	Marmaris İçmeler
K10	Erkek	43	Yönetici	Muğla

Görüşmeye katılan gönüllülerin; arama ve kurtarma (K1, K2, K3, K4, K5, K7, K10), afet bilinci (K1, K7), ilkyardım (K3, K4, K5, K6, K7, K8), kişisel gelişim (K1, K5, K8) ve psikoloji eğitimleri (afet ve afetzede psikolojisi, psikolojik ilkyardım) (K1, K5) aldıkları belirlenmiştir. Bu eğitimlerin; AFAD, belediye ve/veya kamu kurumları ve kendi kurumlarından aldıklarını belirlenmiştir.

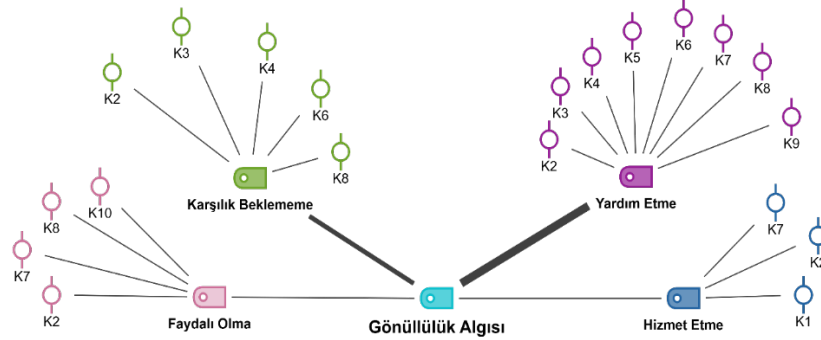
Yapılan görüşmeler sonucunda gönüllülük algısı, müdahale süreci, zorluklar ve öneriler olmak üzere üç ana tema belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2 Katılımcıların Orman Yangınları Süreci Deneyimleri

Tema	Alt Temalar	Kodlar
Gönüllülük Algısı	Faydalı olma Hizmet etme Karşılık beklememe Yardım etme	
Müdahale Süreci	Ekip İçi Faaliyetler	Hazırlık Koordinasyon Lojistik Destek
	Bölge İçerisindeki Faaliyetler	Arama, Kurtarma ve Tahliye Yangın Söndürme ve Soğutma Koordinasyon İnsani Yardım ve Lojistik Destek
Zorluklar ve Öneriler	Zorluklar	Bilgisizlik ve Bilinçsizlik Amaç Dışı Kişilerin Bölgede Bulunması Koordinasyon Eksikliği
	Öneriler	Eğitim ve Bilinçlendirme Çalışmaları İş Birliği

Gönüllülük Algısı Temasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların gönüllülük algılarını saptamaya yönelik sorulan sorulara katılımcıların verdikleri cevaplar analiz edilmiş ve ilk tema olan gönüllülük algısı oluşturulmuştur. Yapılan analizler sonucunda gönüllülük algısı teması ve yardım etme, karşılık bekleme, hizmet etme ve faydalı olma alt temaları oluşturulmuştur (Şekil 1).

Görsel 1 Katılımcıların Gönüllülük Algısı Kod-Teori Modeli*

* Şekildeki çizgi kalınlıkları frekans yoğunluğunu göstermektedir.

Katılımcılar gönüllülük kavramını; yardım etme amacıyla karşılık beklemeden, topluma ve ülkeye hizmet etmek ve faydalı olmak olarak değerlendirmektedir.

Faydalı Olma

Gönüllülüğün ayırım gözetmeden karşısındaki insana ve dünyaya faydalı olmak olduğunu belirten K8 ve K10 gönüllülük ile ilgili görüşlerini şu şekilde aktarmışlardır.

“Benim için gönüllülük karşısında hiçbir şey beklemeksizin dünyaya faydalı olmaktır. Dünyaya ve insana faydalı olmak.” K8

“Din, dil, ırk, mezhep, cinsiyet ayırımı yapmadan topluma ve evrene faydalı olabilmek ve bu kriterleri gözetken insanların sayısını çoğaltabilmek.” K10

Hizmet Etme

Katılımcılar gönüllülüğün bağımsız ve vicdani olarak gerçekleştirilmesi gereken bir unsur olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar gönüllülüğün vatana bir hizmet türü olduğunu da belirtmişlerdir. Bu konuda K1 ve K2 görüşlerini şu şekilde aktarmıştır.

“Gönüllülük nedir? İnsanların vicdanen hiç kimseye bağımlı olmadan hiçbir siyasi kurum ve kuruluş altında veya bir ideoloji altında olmadan kendi yaşadığı topraklara yapmış olduğu bir hizmettir. Bunu kimisi maddi olarak yapabilir, kimisi manevi olarak yapabilir. Kimisi psikolojik destek olarak, kimisi gelip fiziki olarak arama kurtarma derneklerindeki gibi bunu yapabilirler. Memleketine ve yaşadığı topraklara bir hizmet veya bir artı katmak için yapmış oldukları faaliyetlerin toplamına denir gönüllülük.” K1

“Gönüllülük bence hem vatanımıza hem de milletimize bir hizmettir. Biz bunu hiçbir karşılık beklemeden hiçbir tebrik beklemeden yapıyoruz. Bence her insan gönüllü olmalı bu konuda afet eğitimlerini kesinlikle almalı çünkü Türkiye bir afet bölgesi ne zaman nerede ne olacağı hiç belli olmuyor. Her insanın bilincinde olması gereken bir konu aslında biz hem bu yönde eğitim veriyoruz hem de gönüllülüğü her insana yayıyoruz elimizden geldiğince.” K2

Karşılık Bekleme

Katılımcılar gönüllülüğü tüm canlılar için karşılıksız yapılan bir eylem olduğunu belirtmişlerdir. Bu kapsamda K6 ve K8 düşüncelerini şöyle aktarmıştır.

“Yani sadece insan değil özellikle Marmaris yangınında çok böyle içimiz acımıştır. Yani hâlâ böyle ağlayasım geliyor. O hayvanların çığlıkları yanarak ölüşleri bütün canlılar için ama karşılığında bir şey de beklememek gerekiyor. Gönüllülüğün bu olduğunu düşünüyorum. Maddi veya manevi herhangi bir beklenti olmaksızın yapılması gerekiyor.” K6

"Benim için gönüllülük karşısında hiçbir şey beklemezsiniz dünyaya faydalı olmaktır. Dünyada bütün canlılara canlı derken içinde insan da var, hayvan da var bütün canlılara ve ihtiyacı olan herkese yardımcı olmaktır. Gönül vermektir, adı üstünde gönüllü olmak." K8

Yardım Etme

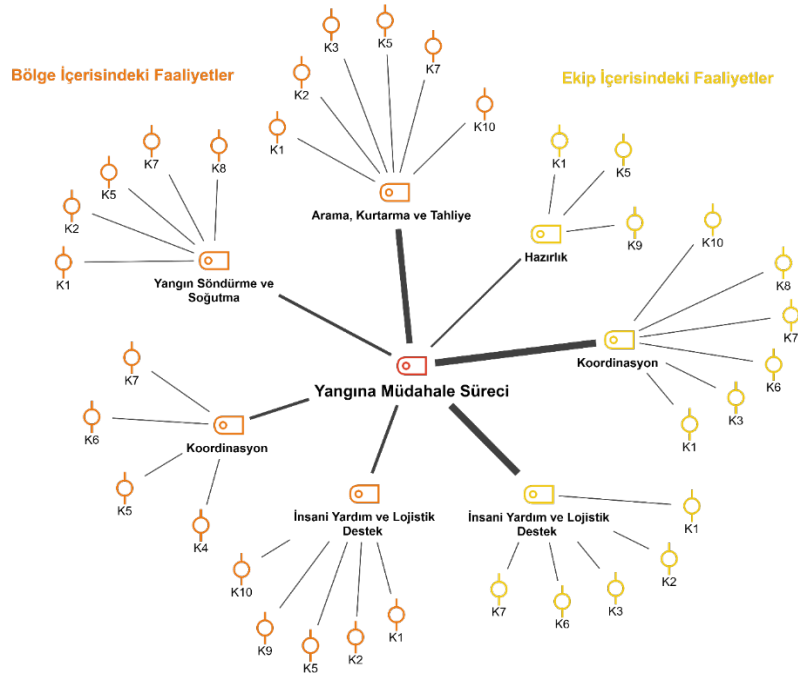
Gönüllülüğe bakış açısına yönelik katılımcılarının neredeyse tamamı (sekiz katılımcı) gönüllülüğün yardım etmek olarak değerlendirmiştir. Bu kapsamda gönüllülüğe yönelik algının ağırlıklı olarak yardım etme ifadesi ile ilişkilendirilmiştir. Bu kapsamda yardım etme ile ilgili K3 ve K4 düşüncelerini şöyle aktarmıştır.

"Bence gönüllülük karşılıksız bir şey beklemeden insanlara herkese yardımcı olmaktır ya bir tek insanlara değil daha doğrusu her şeye gönüllü olarak gitmektir." K3

"Benim için gönüllülük herhangi bir afet olayında veyahut da herhangi bir şeyde hiçbir ücret veya hiçbir şey talep etmeden oraya gönüllü olarak gitmek ve elinden gelen yardımı yapmak." K4

Müdahale Süreci Temasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların yangın haberini aldıkları andan itibaren sahadan dönüş süreçlerine kadar yaptıkları hazırlık ve sahadaki faaliyetleri yangına müdahale süreci teması altında toplanmıştır. Yangına müdahale süreci ekip içinde ve bölge içerisinde olmak üzere iki alt temada toplanmıştır.

Görsel 2 Katılımcıların Orman Yangını Müdahale Süreci Kod-Alt Kod Modeli*

* Şekildeki çizgi kalınlıkları frekans yoğunluğunu göstermektedir.

Ekip İçi Faaliyetler

Katılımcılar ekip içerisinde hazırlık, koordinasyon, insani yardım ve lojistik destek faaliyetlerinde bulunduklarını belirtmişlerdir.

Hazırlık

Araştırmaya katılan gönüllülerin yangın sahasına gitmek veya yangın sahasına yardım ulaştırmak için afet öncesinde ekip içi hazırlık yaptıkları belirlenmiştir. Bu durumu K1, K5 ve K9 numaralı katılımcılar şöyle ifade etmektedir.

"Şimdi maça çıkmadan önce antrenman yaparsınız. 20 gün antrenman yaptıktan sonra maça hazır hissedersiniz kendinizi. Olmasını istemeyiz ama afetler yarın olacakmış gibi yarın olacakmış gibi biz hep antrenmanlarımıza devam ediyoruz hani yangın eğitimlerimiz aynı şekilde enkaz eğitimlerimiz aynı şekilde veya bir sel olabilecek bir şekilde. Tüm

malzememiz zaten hazır bir şekilde personelimizde hazır bir şekilde bekler. Bulunduğumuz illerde nöbetçi iletişimciler koordinasyoncularımız vardır.” K1

Evlerimizde bizim çantalarımız, merkezlerimizde, şubelerimizde bütün işte kullanacağımız tesisatlarımızın hepsi hazır. Ve iki saat içerisinde de bölgeye yeteri sayıda arkadaşımız intikal etmiş oluyor. K5

“Şöyle söyleyeyim. Biz zaten böyle durumlara hazırlıklı bir kurum olmaya başlamıştık. Yangın zamanı. Şu an komple hazırız ama. Hazırdık.” K9

Koordinasyon

Katılımcılar ekip içinde koordinasyon faaliyetlerinin yapıldığını belirtmişlerdir. Koordinasyon faaliyetlerine yönelik K4, K7 ve K10 durumu şöyle açıklamaktadır.

“Akdeniz yangınlarındaki bölgeye ben şahsen gitmedim ama İzmir merkezde görevliydim. İzmir merkez ve Türkiye genelinde 2548 kişi gönüllü arkadaşımızı o bölgelere ben ulaştırdım. Ben ve on arkadaşım ile merkezde çalışarak onları ulaştırdık.” K4

“Hani bir taraf evrak işlerini ve araç işlerini hallettik, diğer taraf da bizler olarak ben de alan koordinatörü ve tim lideri herkesin ekipmanlarının yeterli şekilde olması için bir koşuşturmaya girdim.” K7

“Biz X (dernek ismi) olarak bize Akdeniz yangınlarından dolayı çağrı geldiğinde harekete geçtik yöneticiler olarak dernek merkezinde buluştuk. Dernek merkezinde kendi içimizde görevlendirmeleri dağılımları yaptık...Ulaşım ve sosyal medyadaki duyurularla ilgili görevleri de kendim üstlendim.” K10

Lojistik Destek

Katılımcılar lojistik faaliyetlerinin hem ekip içerisinde hem de afet sahasında yürütüldüğünü belirtmişlerdir. Lojistik faaliyetlerinin yürütülmesinde yönelik K6 ve K9 durumu şöyle açıklamaktadır.

“Hemen derneğe gittik oradan biz dernekten çıkmadan önce bizim yanmaz eldivenlerimiz, baretlerimiz ilk önce fosforlu yelekler ve ihtiyaç duyduğumuz ekipmanlar bize verildi.” K6

“İlk ekipten sonra ikinci ekip olarak da biz buradan toplanıp gittik. Ben gönüllerin otelleri, işte yiyecekleri, giyecekleri, içecekleri, oradaki barınmalarıyla ilgili lojistik işleri ile ilgileniyordum.” K9

Bölge İçerisindeki Faaliyetler

Katılımcılar yangın sırasında sahada arama kurtarma ve tahliye, yangın söndürme ve soğutma, koordinasyon, insani yardım ve lojistik destek gibi faaliyetlerde bulunmuşlardır.

Arama Kurtarma ve Tahliye

Afetlerde bölgede bulunan canlıların yer tespiti, tehlikeli bölgeden uzaklaştırılması ve hayati durumunun stabilizasyonunun sağlanması için yapılan faaliyetler yönelik katılımcıların ifadeleri ile bu kod oluşturulmuştur. Arama, kurtarma ve tahliye ile ilgili yapılan çalışmaları K1, K2 ve K7 durumu şöyle aktarmıştır.

“Dernek başkanı olarak operasyonun yönetimindeydim. Bodrum’da daha çok tahliye süreçlerine katkıda bulunduk. Tekne ayarlamıştık biz. O teknelerle biz otellerde mahsur kalan vatandaşlara ve turistlere yardım ettik.” K1

“Bizim ayrıca hayvan arama kurtarma diye bir birimimiz var. Önde kurtarma ekiplerimiz çalışır arkada da veteriner olan arkadaşlarımız var. Timde acil müdahale için iki tane mutlaka veteriner ve sağlık çalışanımız sağlık gönüllümüz oluyor yangında da bu ekiple hep beraber kurtarma süreçlerinde bulunduk.” K2

“Sadece amacımız canlıları güvenli bir şekilde sağlıklı bir şekilde sağlık müdahalesi gerekiyorsa olay yerinde müdahale yapmak ardından direkt olay yerinden güvenli bir şekilde tahliye etmek. Bununla ilgili de aktif bir görev aldım. Çok canlı kurtardık. Kaplumbağasından

kedisinden köpeğine, küçükbaş hayvanları büyükbaş hayvanları ...Ayrıca köylülerin tahliyesinde itfaiyeye ve jandarmaya yardımcı olduk çünkü ne kadar sayıları fazla olsa da inanın yeterli kalmıyor. Biz bile büyük sayılarda oraya gönüllü olarak destek verdik ama yetmedi.” K7

Yangın Söndürme ve Soğutma

Araştırmaya katılan katılımcılar afet sahasında yetkili kurumlar ve diğer kişiler ile yangın söndürme ve soğutma faaliyetlerini yürüttüklerini belirtmişlerdir. Yangın söndürme ve soğutma ile ilgili K1 ve K8 deneyimlerini şöyle aktarmıştır.

“Marmaris’te direkt söndürme faaliyetine dahil olduk. Çünkü oradaki yangın alanı ve rüzgâr gerçekten kamu kurumlarının da işini zorlaştırıyordu. Amacımız orada kamu kurumlarına destek olmaktı.” K1

“Zonguldak itfaiyesi ile ben yangın soğutmadaydım. Afyonkarahisar itfaiyesine yardımcı olduk. İtfaiyeyle beraberdik farklı bölgelerde soğutmadaydım görev aldım. Yangın bölgesinde ilk defa böyle bir olayla karşılaştığımız için itfaiyeciler bizi ön plana asla atmadılar, uzak tuttular ama biz arka planda her daim iş ne olursa olsun durum ne olursa olsun itfaiyeye yardım olsun koş a yaptık.” K8

Koordinasyon

Afet sahasında ve dışarısında yapılacak olan faaliyetlerin en iyi şekilde yürütülmesi için gerekli faaliyetleri kapsayan koordinasyon süreçleri ile ilgili katılımcılar deneyimlerini aktarmışlardır. Afet sahası içerisinde koordinasyon faaliyetlerinde yer aldıklarını belirten katılımcılardan K4, K5 ve K7 deneyimlerini şöyle aktarmışlardır.

“Türkiye genelinde 2548 kişi gönüllü arkadaşımızı o bölgelere ben ve on arkadaşım ile merkezde çalışarak onları bölgeye ulaştırdık.” K4

“Bölgede bin beş yüz tane arkadaşınız var. Gönüllü olan arkadaşlar ama askeri disiplinli bir ordu değil. Onlar bize bağımlı olarak bizden almış oldukları talimatlarla hareket eden arkadaşlar. Onlar için de zaten çok uzun süre koordinasyon merkezinde genel merkezdeki çalışmalarımızda elimizden geldiğince koordine etmeye çalıştık.” K5

“Ekip düzeni sağlamak çok önemli. Gerek arazinin içerisinde olmak gerek de aşağıdan telsizle yukarıya müdahale etmek çünkü aşağıdan ne kadar hani daha yoğun yukarıda da kalsa da duman çıkan kısmı, yanan kısmı çok net görebiliyorsunuz. Aşağıdan bu yapılan yönlendirme en az yukarıdaki söndürme çalışması kadar önemli. Bu yönlendirme konularında destek oldum.” K7

İnsani Yardım ve Lojistik Destek

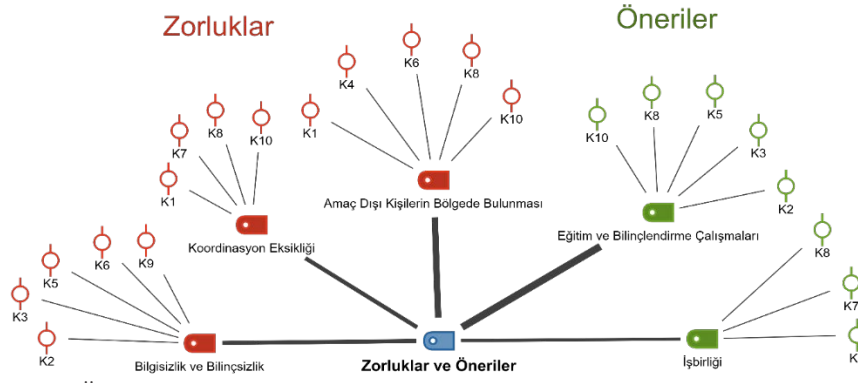
Çalışmaya katılanlar afet bölgesinde insani yardım ve lojistik kapsamında çalışmalar yürütüldüğü belirtmişlerdir. Bu konuyla ilgili K2 deneyimlerini şöyle aktarmaktadır.

“Yatağan yangını alarmı bize geldiğinde organize olduk ve Yatağan bölgesindeki Geyik Barajı’nın olduğu yere gittik orada yangına müdahale edemeyecek bir konumdaydık. Biz de aşağıya inip köyü tahliye edelim dedik. Geyik barajının altındaki köylere indik ve köyleri tahliye ettik. Bununla beraber hayvanları da tahliye ettik. Daha sonra orda bir kahvehane geçtik orda gıda desteği sağladık, su, içecek, besin ihtiyacı. Daha sonra yangın kontrol altına alındığında tahliye ettiğimiz insanları güvenli bir şekilde evlerine ulaştırdık.” K10

“Turunç, Menteş, Amos bu bölgelerde daha çok bulunduk. Ben şahsi olarak oralarda çalıştım ekiplerimiz; tahliye, yangın, insani yardım, sağlık bölümlerinde de çalıştı.” K2

Zorluklar ve Öneriler Temasına İlişkin Bulgular

Katılımcılara saha içerisinde karşılaştıkları zorlukların neler olduğunu ve bu sorunlara yönelik önerileri belirtmeleri istenmiştir. Verilen cevaplar ve yapılan analizler sonucunda zorluklar ve öneriler teması oluşturulmuştur (Şekil 3).

Görsel 3 Zorluklar ve Öneriler Teması Kod-Teori Modeli*

* Şekildeki çizgi kalınlıkları frekans yoğunluğunu göstermektedir.

Zorluklar

Katılımcıların saha içerisinde yaşanan zorluklar ve bunun sonucunda karşılaşılan sorunlara yönelik verildiği cevaplar doğrultusunda yaşanan zorluklar; bilgisizlik ve bilinçsizlik, amaç dışı kişilerin bölgede bulunması, koordinasyon eksikliği olarak belirlenmiştir.

Bilgisizlik ve Bilinçsizlik

Katılımcılar afet bölgesinde yaşanan zorlukların nedenleri arasında hem afet bölgesindeki yerleşiklerin hem de gönüllülerden bazılarının bilgisizlik ve bilinçsizliğinin olduğunu belirtmişlerdir. Afet bölgesinde karşılaşılan bilgisizlik ve bilinçsizlik ile ilgili K2, K3, K5 ve K9 deneyimini ve düşüncesini şöyle aktarmıştır.

"Bizi (itfaiye, OGM personeli ve gönüllüleri) en çok zorlayan sorunlardan biri insanların bilinçsizliği. İnsanlar iyi bir şey yapmak için geliyorlar oraya tamam hepimiz hemfikiriz amacımız aynı ama yangın bölgesine parmak arası terlikle sandaletle girmeye çalışan arkadaşlarımız gönüllülerimiz var...Yangınlarda şey vardır karşı ateş diye bir söndürme sistemi vardır. Rüzgâr ateşin yönüne doğru gidiyorsa o taraftan ateş yakılıp iki yangın çarpıştırılıp söndürülür yine insanların fazla tecrübesi ve bilgisi olmadığı için biz (itfaiye, OGM ve diğer profesyoneller görev verirse gönüllüler olarak) bunu yaptığımızda linçe uğradık. " Sizde ormanı yakıyorsunuz" dediler. Bu sorunlarla çok karşılaşıyorduk." K2

"Bölge çok sıcak bir bölge. Rüzgârın ne zaman ne taraftan eseceği belli değildi. Karşı ateş yakıp söndürmeye çalıştığımız (itfaiye ve OGM personeli ve yardım eden gönüllüler) noktada sanki ormanı biz (itfaiye ve OGM personeli ve yardım eden gönüllüler) yakıyormuşuz gibi tepkiyle karşılaştık. Çünkü insanlar o anda sizin ne yaptığınızı bilemiyorlar ve sağlıklı düşünemiyorlar." K5

"Yerli halk ile ilgili bir problem yaşadık hatta bir olay yaşadık bizim üstümüze saldırdılar. Bir orman girişi vardı ve çok riskli bir bölgeydi bir tek zaten Muğla bölgesinde yanmayan bir orası vardı oraya hiç kimse çıkmayacak diye bir emir verildi emniyet ekipleri tarafından. İtfaiye, polis ve jandarma hariç ne bir sivil halk ne bir arama kurtarma derneği ne bir başka kimse çıkmayacak diye emir geldi ve bizde (jandarma, polis ve bu ekiplerin görev verdiği gönüllüler) onu yerine getirdik. Orman girişinde tek giriş vardı oraya ekiplerimizi koyup 24 saat (jandarma ve polis ile) nöbet tutuyorduk. Halk biz yukarı çıkıp yangına müdahale edeceğiz diye geldi. Biz izin vermedik güvenlik açısından toplanıp biz buranın yerlisiyiz biz burada yaşıyoruz bu bizim hakkımız deyip üzerimize saldırdılar." K3

"Tek mustarip olduğum şey gönüllerin eğitimsiz olması. Çok karşılaştık bu durumla. Afet bölgesine hiçbir şey bilmeden gönüllü geldiği zaman bize karı değil zararı oluyor aslında." K9

Amaç Dışı Kişilerin Bölgede Bulunması

Katılımcılar afet bölgesinde yaşanan zorlukların nedenleri arasında amaç dışı kişilerin bölgede bulunması olduğunu belirtmişlerdir. Afet bölgesinde karşılaşılan amaç dışı kişilerin bölgede bulunması ile ilgili K4 deneyimlerini şöyle aktarmıştır.

"Gönüllülerimizi biz ihtiyaç olan bölgelere yönlendiriyoruz. Talep doğrultusunda Milas'a gönüllüler gidecek dediğim zaman o beş arkadaşımız afet bölgesine gitmekten vazgeçtiler. Neymiş Kuşadası veya Marmaris'e (turistik bölgeler) gönderirsek gideceklermiş. Böyle davranan gönüllüleri geri gönderdik ve diğer gönüllü arkadaşlar gibi bu gönüllü arkadaşlarımıza da hiçbir masraf yaptırmadık kendilerinin her şeyini karşıladık. Yani az da olsa insanlar bu yardımları kendi şahsı adına kullanmak istiyor." K4

Koordinasyon Eksikliği

Katılımcılar afet bölgesinde yaşanan zorlukların nedenleri arasında koordinasyon eksikliği olduğunu belirtmişlerdir. Afet bölgesinde karşılaşılan koordinasyon eksikliği ile ilgili K7, K8 ve K10 deneyimlerini şöyle aktarmıştır.

"Afet durumlarında haberleşme problemi çekebiliyoruz. Her kamu kurumu farklı biliyorsunuz. İtfaiye, Orman Genel Müdürlüğü, AFAD hepsi ayrı haberleşme kanalı kullanıyor. Yani bunların hepsinin kriz masasına toplanıp bir şekilde haberleşme ağları düzelse. Değişik bir haberleşme problemi yaşıyoruz. Ayrıca gönüllülere yeterli destek bazen sağlanamayabiliyor, bunu yine bölgedeki vatandaşlar desteği sağlıyor." K7

"Biz afet bölgesine gittiğimizde ayakkabı, tişört gibi şeyleri sayılı koyuyoruz yanımızda yük etmiyoruz. Lojistik geldiğinde ihtiyaçlarımız için tişörtlerde vs. bedenler uygun gelmiyordu. Dağıtım bölümünde yığılma oluyordu, sıkıntı yaşanabiliyordu. Mesela tişörtlerde hiç uygun olmayan bedenler giymek zorunda kaldım. Ama bazıları ikişer üçer alıp depoluyorlardı." K8

"Gönüllülerimizin her biri aslında birer isimsiz kahraman. Suya ve ateşe yiğitlik olmaz lütfen bizim koordinasyonumuzla hareket edin bizim koordinasyonumuz dışında hareket etmeyin ki biz sizin can güvenliğinizi sağlayabilelim diyorum her zaman. Ancak bunun dışına çıkan arkadaşlarımız oldu maalesef." K10

Öneriler

Katılımcılar afet sahasında yaşanan sorunların çözülmesine yönelik verilen önerilerinde eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerinin yürütülmesi ve iş birliği yapılması gerekliliğini vurgulamışlardır.

Eğitim ve Bilinçlendirme Çalışmaları

Eğitim konusuna yönelik katılımcılar bireyin okuldan başlayarak gönüllülük süreçleri boyunca gerekli eğitimleri alması gerektiğini belirtmişlerdir. Eğitim alma gerekliliği ile ilgili K2, K7 ve K10 düşüncelerini şöyle aktarmıştır.

"Dernek üyelerinin ve gönüllülerin eğitim alması gerekir. Bu konular arasında da afet bölgesine nasıl yardım, nasıl müdahale edilebilir yer almalı. Bence her bireyin eğitim alması gerekiyor. Aslında bu eğitimlerin okulda bildiğimiz milli eğitim yönetmeliğinde bir ders olması gerekiyor. Nasıl rehberlik dersi var bu şekilde afet bilinçlendirme diye bir ders konulması gerekiyor." K2

"Öncelikle okullarda verilen eğitimin daha ciddi verilmesi lazım. Ben de zamanında ilkokulda, ortaokulda afet tatbikatlarının hepsini yaşadım daha çok bizim için boş ders boş teneffüs gibi göründü. Çünkü dikkate alınmadan anlatıldığı için bütün okullarda bu şekilde eğitim verildiği için haliyle bilinçsiz bir nesil yetişiyor." K7

"Ne zaman nerde karşılaşacağını bilmediğimiz bir olay o yüzden doğal afet eğitiminin ortaokul ve lise düzeyindeki okullarda zorunlu hale gelmesi şart." K10

Katılımcıların sahada yaşanan sorunların bir kısmının bilinçsizlik nedeniyle oluştuğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle sorunların azaltılması için bilinçlendirme çalışmalarının yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bilinçlendirme çalışmalarının yapılmasına yönelik öneriler ile ilgili K3, K5 ve K8 durumu şöyle aktarmaktadır.

"Tüm sorunları çözecek olan insanların bilinçlenmesi ve eğitim alması başka hiçbir şey değil. Bizim insanlarımız bilinçli bir şekilde doğru eğitim alırsa orda gönüllü ve görevlilerle de kavga etmeyeceğini anlayabilir." K3

"Şöyle genel anlamda insanların arama kurtarma ekiplerinin onlar için çalıştıklarını yani onlar için var olduklarını bilmeleri ve görev yetkilerinde de bizlere bazı konularda da saygı duymaları. Çünkü neticede onları kurtarmaya çalışan insanlar onlar için bunların eğitimlerini alıyorlar. Toplumdaki bireylerin bilinçlenmeleri gerekiyor." K5

"Birisinin bilinçli olması demek olabilecek bir faciayı engellemek demek. O yüzden de üniversitede okuyan kardeşlerimiz de gönüllü olmasalar bile bu bilince sahip olmalıdır. Bu bilince sahip olmak demek oturduğu mekân, mıntıkadaki insanlara yardımcı olması demektir. Bilinçlenmek en azından olabilecek sorunların önüne geçer diye düşünüyorum." K8

İş Birliği

Katılımcılar afet sürecinde kişi ve kurumlar arasında yapılacak iş birliği faaliyetlerinin ortaya çıkan sorunların azaltılmasına etkili olacağını belirtmişlerdir. İş birliği önerisine yönelik K1, K7 ve K8 düşüncelerini şöyle aktarmaktadır.

"Afetler tecrübe ve bu tecrübelerimizden de ders çıkartmayı bilerek iletişim, arama kurtarmayı kuvvetlendirmek için neler yapabiliriz? Bunun senaryolarını üretmeye başladık. Bu senaryoları üreten arkadaşlarımızın hepsi üniversitelerden, emniyetten ve jandarmadan gelen arkadaşlar yani daha önce operasyonları mesleki anlamda yapmış insanlarla birlikte 2700 tane senaryo ürettik. Bu ürettiğimiz senaryolara daha güzel nasıl hizmet edebiliriz, daha güzel nasıl çalışabiliriz? Bunları yapacak komisyona bunları geliştirebilecek komisyondaki arkadaşlarımız var veya hangi kurumlardan hangi kuruluşlardan daha güzel destek alabiliriz, daha fikirlerimizi aydınlatabilecek insan arayışındayız. İş birlikleri ile yapılan bu çalışmalar sahadaki sorunları çok önleyecektir." K1

"Gönüllülere yeterli destek bazen sağlanamayabiliyor, bunu yine bölgedeki vatandaşlar sağlıyor. Sağ olsunlar Türk halkı çok merhametli ve vatandaşlar bu konuda yardımcı oluyor. Devlet tabii ki de her yere yetişebilir, erişebilir, uzanabilir. Ama devletten de önce sahadaki milletin başarısı çok farklı bir konu. Bu nedenle bölgedeki vatandaşlarla iş birliği kilit noktayı oluşturuyor." K7

"Siz gönüllüsünüz bir şey anlamazsınız diye bir şey yok. Bir kere anlama olayı çok güzel bir şey. O fikir alma olayında herkesin beyni rengarenk. Bu eğitim durumunuz ne olursa olsun. Bakın bu çok önemli. İlkokul mezunu da olabilirsiniz en iyi üniversiteden de mezun olabilirsiniz. Dünyanın öbür ucundan gelmiş birisi de olabilirsiniz problem değil. Herkesten fikir almak bu çok önemli bir şey. Herkesin fikri ne yapabilirim, fikriniz ne? İşte bu fikirler bir araya ve üst üste geldiği vakit o zaman ne oluyor biliyor musunuz? Başarıyı ikiye katlıyorsunuz." K8

Görsel 4 Çalışmanın Kelime Bulutu*

*Kelime bulutları, görüşmelerin analizinde en sık kodlanan kelimeleri ön plana çıkarır.

Katılımcılardan toplanan verilerin analizi sonucunda en çok kullandıkları kelimelerden oluşturulan kelime bulutu Şekil 4'de gösterilmektedir. Katılımcılar ifadelerinde en çok "eğitim" (136 vuruş) kelimesini kullanmışlardır. Bunun yanı sıra eğitim kelimesinin "eğitimleri" (34 vuruş), "eğitimler" (41 vuruş), "eğitimi" (31 vuruş) gibi ekleri içeren kelimelerinde kelime bulutunda oldukça yüksek seviyede vurgulandığı saptanmıştır. Bu durumun katılımcıların algısındaki gönüllü insan kaynakları yönetimi sürecinde eğitimin önemi yönünde olduğunu vurgulamaktadır.

Eğitim kelimelerinin dışında “müdahale” (83 vuruş), “zaman” (73 vuruş), “gönüllü” (70 vuruş), “gönüllülük” (70 vuruş), “yardım” (64 vuruş) ve AFAD (61 vuruş) kelimeleri de sık kullanılan ifadelerdendir. Bu kelimelerin yoğunluğunun yüksek çıkması ise çalışmanın içeriği ve afetin niteliği bakımından oldukça olağan olmakla birlikte eğitim ve ilişkili kelimelerin yüksek çıkması ise eğitimin gönüllülük süreçleri yönetiminde vazgeçilmez bir husus olduğunun kanıtı olarak sunulabilmektedir.

Tartışma

Çalışma sonucunda gönüllülük algısı, müdahale süreci, zorluklar ve öneriler olmak üzere üç ana tema oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan gönüllülerin gönüllülük kavramına yönelik algılarına bakıldığında gönüllülüğü; faydalı olma, hizmet etme, karşılık bekleme ve yardım etme odağında değerlendirdikleri görülmektedir. Dünyanın farklı yerlerinde meydana gelen afetlerde görev alan gönüllülerin araştırmamıza katılan gönüllüler ile aynı düşünceleri paylaştığı belirlenmiştir. Japonya, Güney Kore ve ABD’de gönüllülük süreçlerine katılan gönüllülerin büyük çoğunluğunun gönüllü olma nedenleri arasında sahip oldukları yetenekleri ve becerileri afetten etkilenenler için kullanmak, topluma yardımcı olmak, topluma hizmet etmek, bu konuda yeni beceriler geliştirmek ve başarı duygusunu hissetmek olduğunu belirtmişlerdir (Jung & Ha, 2021). İyi bir gönüllü olunması gönüllüler için iyi hisler sağlamasının yanında sosyal sermayenin gelişmesine de katkı sağlar (Aminizade et al., 2017). Araştırmaya katılan gönüllüler de sosyal sermayenin gelişmesi için önemli yere sahip topluma hizmet etme ve faydalı olma ile karşılık beklemeden yardım etme konularını gönüllülük algısı içinde değerlendirmektedir.

Katılımcılar afete müdahale süresince kendi aralarında afete hazırlık, koordinasyon ve lojistik destek konularında çalışmalar sürdürdüklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar afetlere yönelik önceden hazırlıklı olmanın önemine değinmiş, bu kapsamda sürekli olarak afetin olma ihtimaline karşı hazırlık yaptıklarını da belirtmişlerdir. Afetler meydana gelmeden önce afetlerde görev alacak olan çalışanların ve gönüllülerinin hazırlıklı olması afetlerle baş etme kapasitesini doğrudan etkilemektedir. Gönüllülerin afet meydana gelmeden önce afet anı için hazır olması yöneticilerin işini kolaylaştırmakta ve afetzedelerin kayıplarını azaltabilmektedir (UNISDR, 2005, 2015). Gönüllülerin afet meydana gelmeden önce afet tiplerine yönelik hazırlıkları kendi aralarındaki koordinasyonun başarısı ve gönüllülerin başka kişi veya kuruluşa gerek duymadan afet müdahalesinde kendine yetebilmesi afet müdahalesi için önem taşımaktadır. Bu konuda farklı ülkelerde gönüllülerin afet meydana gelmeden hazır olması için çalışmalar yürütülmektedir. Amerika’da Kızılhaç ve özel bir endüstri tedarik şirketinin iş birliği olan “Zamanı Geldiğinde Hazır Ol!” başlıklı program ile çalışanları afete gönüllülük için hazırlamaktadır. Bu program on binlerce gönüllünün eğitilmesini sağlamıştır (Whittaker et al., 2015).

Araştırma bulgularının analizi sonucunda katılımcıların yangın bölgesinde; arama kurtarma ve tahliye, yangın söndürme ve soğutma, koordinasyon, insani yardım ve lojistik destek faaliyetlerinde görev aldıkları belirlenmiştir. Stallings ve Quarantelli afet ve acil durum gönüllülerinin temel olarak; risk değerlendirme, müdahale operasyonları ve koordinasyon faaliyetlerinde görev aldıklarını belirtmektedir. Bu temel faaliyetler arasında; temizlik, gıda malzemeleri ve ekipman sağlama, araçların taşınması ve kullanılması, afetzedelere tıbbi ve psikolojik destek, arama ve kurtarma faaliyetleri, enkaz kaldırma ve yeni yerleşimlerin inşası, çevirmenlik, gönüllülerin kayıt altına alınması ve veri girişi gibi faaliyetlerde bulunabilmektedirler (Stallings & Quarantelli, 1985). Araştırmamıza katılan gönüllüler gönüllülük faaliyetlerini yürüttükleri süreç içerisinde kamu kurumlarının kendilerinden talep ettikleri konularda destek olduklarını belirtmişlerdir. Arama ve kurtarma faaliyetleri süresince hayvan arama kurtarma konuları da düşünülerek konuda uzman veteriner hekimlerin de olduğu ekiplerle bu faaliyetleri yürüttüklerini belirtmişlerdir. Yangın söndürme ve soğutma işleminde kamu kurumlarının gönüllüleri riske atmadan destek talep ettikleri yerlerde görev aldıkları belirlenmiştir. Gönüllü bireylerin müdahale sürecinde geçmiş deneyimleri çerçevesinde bölgeye yardım ulaştırma, yardımların dağıtımı, gönüllülerin koordinasyonu, söndürme çalışmalarının koordinasyonuna

destek oldukları belirlenmiştir. Gönüllülerin uzman oldukları ve önceden deneyimli oldukları konularda yardım çalışmalarına katılmaları yapılan faaliyetin başarısını olumlu olarak etkilemektedir (Chong, 2009). Gönüllülerin meslekleri ve yeteneklerine yönelik ihtiyaç duyulan yardım çalışmalarına gönüllü katılımı daha yüksek olmaktadır. Özel şirketler ile gönüllü bireyler hali hazırda uzman oldukları alanlarda gönüllülük faaliyetlerini yürütmekte daha başarılı olmakla birlikte uzman olunan alanla ilgili ek bir malzemeye ihtiyaç duymadan ihtiyaç duyulan hizmeti hızlı bir şekilde sağlayabilmektedir. Örneğin 2004 Hint Okyanusu Tsunamisinde küresel bir lojistik şirketi olan DHL, çalışanlarından bağış toplamakla kalmamış, lojistik alanda uzman olan bu kuruluş tsunamiden etkilenen bölgelere malzemelerin taşınması ve tesliminde önemli bir rol almıştır. Şirket gönüllüleri 7000 tondan fazla yardım malzemesinin dağıtımı için Sri Lanka'nın Kolombo kentinde bir havaalanında görev almışlardır. Ayrıca şirket araçları Tayland'ın Phuket ilinden turistleri güvenli bir alana taşımak için kullanılmıştır (Chong, 2009).

Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların afet bölgesinde bilgisizlik bilinçsizlik, amaç dışı kişilerin bölgede bulunması, koordinasyon eksikliğine bağlı zorluklarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Katılımcılar bölgeye gönüllü olarak gelen bireylerin bilgisizlik ve bilinçsizlikleri nedeniyle uygun giyime bile sahip olmadığını, yerel halkın profesyonel yangın müdahale ve güvenlik ekiplerine bilgisizlik nedeniyle zorluklar çıkarması sonucu zaman zaman müdahalelerin zorlaştığını belirtmişlerdir. Bunun yanında afet bölgesinde yardım faaliyetleri dışında farklı amaçlarla bölgeye gelen bireylerin olduğunu, bu kişilerin bazılarının bilinçsizce hareket etmesi nedeniyle bölgede zaman zaman can kaybına bile neden olabilecek riskleri oluşturduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca afetler ülkelerin savunmasızlıklarını arttırdığı için ülke içinden veya başka ülkelerden bazı art niyetli insanların afet alanlarında kargaşa, hırsızlık, taciz vb. kötü niyetli girişimlerde bulunabildiği bilinmektedir (Demiröz Yıldırım, 2022). Bu nedenle ülkelerin en savunmasızlarından biri olarak değerlendirilen afetlerde bölgelere art niyetli girişlerin engellenmesi amacıyla kolluk kuvvetleri önlemler alabilmektedir. Ancak bu önlemler bölgeye gönüllü olarak gelen kişiler için de bazen çalışmalara katılmalarının önünde engel teşkil etmektedir. Özellikle resmi bir kuruluş aracılığı ile bölgeye gelen gönüllüler dışındaki gönüllülerin tüm çabaları göz ardı edilmekte, bölgede beklenmeyen ve istenmeyen bireyler olarak algılanabilmekte hatta bazı durumlarda afetin sorumlusu olarak bile değerlendirilebilmektedir (Fritz & Mathewson, 1957; Helsloot & Ruitenber, 2004; Stallings & Quarantelli, 1985). Örneğin Doğu Azerbaycan'ı da etkileyen depremde etkilenen bölgelere yardım etmek için çeşitli bölgelerden gelen gönüllülerin bir kısmı davetsiz misafir olarak değerlendirilmiş ve hatta bazısı kolluk kuvvetleri tarafından göz altına alınmıştır (Aminizade et al., 2017). Hızlı nüfus artışı, kentlerin gelişmesi ve iklim değişikliğinin etkileri nedeniyle artan afet riski göz önüne alındığında afet ve acil durumlara müdahale etmek için spontane (gayri resmi) gönüllülerin kapasitelerine çok daha fazla ihtiyaç duyulacaktır (Aminizade et al., 2017). Ancak olumsuzlukların önüne geçmek için spontane gönüllülerin koordinasyonlarının çok iyi sağlanması gerekmektedir. Ayrıca spontane gönüllülerin mümkünse örgütlü gönüllülük sistemine dahil edilmesinin yanında yetkinliklerinin ve eğitimlerinin sürekliliğinin sağlanması afet kapasitesinin artırılması için oldukça önemlidir. Olay yerinde farklı alanlarda görev alan kurum ve kuruluşların birbirleri ile iletişimde ve iş birliği süreçlerinde sorunlar tespit edildiği belirlenmiştir. Koordinasyon afet müdahalesinin yürütülebilmesi için gerekli olan tüm çalışmaların planlanması, organize edilmesi ve yönetilmesi süreçlerini kapsamaktadır. Afet koordinasyonu; hizmet edecek kuruluşların birbirleri ile yakın ilişki içinde olmaları, bu ilişki sayesinde her bir kurumun birbirlerine karşı görevlerinin bilincinde olmaları ve önceden belirlenmiş afet planlarıyla belirlenen komuta altında ortak hedefe ulaşmak için iş birliği yapmalarıdır (Rabiee et al., 2013). Afetlerde kurumlar arası koordinasyon eksikliği ve afet bölgelerinde koordinasyon sürecinde yaşanan sorunlar, kurumlar arası iş birliğinin bozulmasına, mali kayıplar ve hatta kimi zaman can kaybına bile neden olabilecek risklere neden olabilmektedir (Kaynak & Tuğer, 2014). 2004 Hint Okyanusu Tsunamisine müdahale süresince yetkililer arasındaki zayıf koordinasyon krizin en önemli konusu olarak tanımlanmış (Parmar et al., 2007) ve zayıf koordinasyon tartışması afet yönetiminde her zaman bir zorluk olarak karşımıza çıkmaktadır (Ardalan et al., 2009). Bölgesel ve ulusal afet yönetim planlarının eksikliği

sıklıkla afetlerde sorumlu ve görevli kurumlar arasında koordinasyon eksikliğine yol açmaktadır (Djalali et al., 2011). Afet koordinasyonu; farklı afet risk türlerini anlamayı, planlamayı, kurumlar arası koordinasyonu, sürekli eğitime yatırım yapmayı, ulusal standartları ve afet yönetiminin her düzeyine destek veren liderliği içermektedir (Pinkowski, 2008). Afet yönetiminde görevli afet yöneticileri başarılı bir yönetim için iş birliği yapmalı ve tüm önlemleri tek çatı altında toplayıp organize etmelidir. Afet yönetiminde çok sayıda farklı paydaşın rol ve sorumluluğu olduğu için bu kurumlar arasında şiddetli anlaşmazlıklar ve çatışmalar söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle ortaya çıkabilecek sorunların önüne geçmek için mümkün oldukça afetlerdeki paydaş kurumlar arasında koordinasyon geliştirilmelidir (Bahadori et al., 2015). Koordinasyon mekanizması; afetlerde zaman, yatırım ve insan kaynaklarının kaybını engelleyen, afet kriz yönetim unsurları ile kamu kurumlarının acil yardım ve kurtarma operasyonlarının hatta afet risk yönetiminde, geçici iskân ve rehabilitasyon faaliyetlerinin etkinliği ve verimliliğini arttıran bir mekanizmadır (Rabiee et al., 2013). Afetlerde Türkiye’de sorumlu kuruluş olan başta AFAD olmak üzere yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel kuruluşlar ve toplum tek bir organizma gibi iş birliği içerisinde hareket etmesi afet alanlarındaki yönetimin başarısını direk olarak etkileyecektir. Bu nedenle afet müdahale süreçlerinde başarılı olabilmek için afet bölgesindeki tüm paydaşlarla iş birliği yapmak gerekmektedir. İş birliğinin sağlanması ve iyi yönetim sayesinde afet alanlarında ortaya çıkabilecek karmaşıklık, kaos, düzensizlik engellenebilecek ve afet müdahalesinin etkinliği arttırılabilecektir.

Katılımcılar karşılaşılan zorlukların önlenmesi için gönüllülerin ile toplumun eğitilmesi ve bilinçlendirilmesinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca kurum ve kuruluşların birbirleri işe iş birliği içerisinde afet çalışmalarını sürdürmesi durumunda birçok sorunun çözüleceğini belirtmişlerdir. Başarılı bir afet yönetimi için kamu, özel ve sivil katılımının sağlanması gerekmektedir (APEC, 2011; Kapucu, 2009). Afetlerde başarılı bir müdahale sağlayabilmek için afet bölgesinde görev alan tüm kamu, özel ve sivil paydaşların temsilcileri olan güçlendirilmiş kişilerin kendi çıkarlarından ziyade ortak çıkar uğruna beraber çalışmasının esas olduğu bir yönetim felsefesine ihtiyaç duyulmaktadır (Fidan, 2010). Yönetişim kısaca güç dağılımı, güçlü iletişim, ortak amaç için çalışma ve iş birliği yapma temeline dayanan bir yönetim felsefesidir (Lyon, 2000). Yönetişimde ülkelerin sosyal ve ekonomik kaynaklarının açık, şeffaf, adaletli ve hesap verebilir şekilde etkin yönetimi esastır (Kaufmann et al., 2000). İyi yönetim için finansal ve ekonomik yönetimin geliştirilmesi, kamu yönetiminin etkinliğinin arttırılması, hukukun üstünlüğünün sağlanması ve halkın karar alma süreçlerine katılması sağlanması gerekmektedir (Lyon, 2000). Afet süresince görevli tüm paydaşlar arasında sağlanan çoğulcu ortam yüksek stres ve riskler barındıran afet anında tek bir kişi veya merkezin yönetemeyeceği kriz ortamındaki zorlu ve stresli karar alma süresini bu paydaşlar arasında paylaştırmaktadır (Gündoğan, 2010). Afetlerde kaynakların adil ve eşit dağılımı, her vatandaşın afet yardımlarına ve bilgiye erişebilirliği, hesap verebilirlik, saydamlık ve kapsayıcılık için paydaşların iyi bir yönetim sergilemesi gerekmektedir (Trim, 2004). Afetlerde iyi yönetim felsefesi; kurumların iş birliğinin artması, oluşabilecek sorunların proaktif yaklaşımla önceden çözülmesi, afetzedelerin talep ve beklentilerinin zamanında ve hızlı karşılanması için kolaylaştırıcı bir etken olacaktır. Afet yönetim sürecinde iyi yönetim benimsenmesi ile paydaşların birbirleri ve vatandaşları ile yakınlaşması, afete hazırlık için ekiplerin ve toplumun eğitim ve bilinçlenmesi için iş birliği yapılması, kaynakların adil dağılımı ve paydaşlara yönelik güvenin artması gibi olumlu çıktılar olacaktır. Sonuç olarak da iyi yönetim etkin ve başarılı bir afet yönetimi sergilemeye büyük katkı sağlayacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan bu araştırma sonucunda Akdeniz bölgesinde 2021 yılında meydana gelen orman yangınlarında görev alan spontane gönüllülerin orman yangınına yönelik afet müdahale deneyimleri incelenmiştir. Katılımcıların gönüllülüğe yönelik algılarının sosyal sermayeyi arttıran

etmenler olan önemli bileşenlerden oluştuğu belirlenmiştir. Bu bileşenlerin katılımcıları gönüllülük için teşvik ettiği belirlenmiştir.

Gönüllü bireyler afet alanlarına müdahaleye gitmeden önce bazı hazırlıklar yapmaktadırlar. Bu hazırlıkların nitelik ve niceliği sürecin yönetilmesi adına oldukça önemlidir. Söz konusu afet özelinde gönüllülerin orman yangını öncesinde bireysel ve kurumsal hazırlıklar yaptıkları, bu hazırlıkların da afetle baş etme konusunda kolaylaştırıcı faktörler arasında olduğu ortaya konulmuştur. Afet müdahale süreçlerinde iş birliğinin ve koordinasyonun sağlanması oldukça önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmakta iken toplum ve gönüllülerin konu hakkındaki bilgi ve bilinç düzeyi de yine süreci etkileyen başka bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda iş birliği ve koordinasyon süreçlerinde birey ve kurumların çeşitli nedenlerde bazı zorlaştırıcı davranışlar sergilediği ve bu davranışların da afet müdahalesinde olumsuzluklara neden olduğu bu çalışmada belirlenmiştir. Afet sahasında hem gönüllü hem de bölgede bulunan bireylerin bilgisiz ve bilinçsiz birtakım davranışları ise süreci zorlaştırdığı da araştırma bulguları arasında yer almaktadır. Bu kapsamda birey ve kurumların eğitim ve bilinçlenme süreçlerinin güçlendirilmesi olası afetlerde baş etme kapasitesine katkı sağlayacağı katılımcılar tarafından desteklenmektedir. Başarılı afet yönetimi sergileyebilmek için iş birliği odağında iyi yönetişimin kilit bir felsefe olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma sonucu gönüllülük süreçlerinin yerel ve ulusal mevzuatlarla ve teşviklerle düzenlenmesi, ortaya konulan zorlaştırıcı faktörler ve öneriler konusunda derinlemesine araştırma yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bu kapsamda farklı afet tiplerinde, farklı gönüllü (AFAD gönüllüsü, STK gönüllüsü) gruplarına yönelik olarak yapılacak benzer araştırmaların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yazar Katkı Oranları

Çalışmaya 1. Yazar: %50, 2. Yazar: %50, oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

“Spontane gönüllülerin afet deneyimleri: Akdeniz Bölgesi yangınları üzerine bir değerlendirme” başlıklı makalemizin herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur. Yazarlar arasında da herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- AFAD. (2014). Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü.
- AFAD. (2019). AFAD Gönüllüsü Kimdir? <https://gonullu.afad.gov.tr/#advanced-features>
- Aldrich, D. (2012). Building Resilience, Social Capital in Post-Disaster Recovery (Issue 3). Chicago: The University of Chicago Press. <https://www.tandfonline.com/action/journalInformation?journalCode=rjoc20>
- American Red Cross. (2006). Challenged by the Storms. https://reliefweb.int/report/united-states-america/usa-challenged-storms-american-red-cross-response-hurricanes-katrina?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwoa2xBhACEiwA1sb1BMi_BTt3Z1TgeX7suupjYtNp2obIPvqkaSIHx-q06myzHVnCRUHSjxoCmVkJQAvD_BwE
- American Red Cross. (2007). The Face of Recovery. https://www.redcross.org/content/dam/redcross/atg/PDF_s/Publications/Annual_Reports/face_of_recovery.pdf
- Aminizade, M., Moghaddam, N. N., Jam, B. B., Shamsi, M., Majidi, M., & Amanat, N. (2017). The Role of Volunteer Citizens in Response to Accidents and Disasters. *Health in Emergencies and Disasters Quarterly*, 2(3), 107–124.
- APEC. (2011). Public-Private Partnerships and Disaster Resilience. www.apec.org
- Ardalan, A., Masoom, G. R., Goya, M. M., Ghaffari, M., Miadfar, J., Sarvar, M. R., Soroush, M., Maghsoodi, A., Holakouie Naieni, K., Kabir, M. J., Khankeh, H. R., Abolshams, B., & Aghazadeh, M. (2009). Disaster health management: Iran's progress and challenges. *Iranian Journal of Public Health*, 38(SUPPL. 1).

- Bahadori, M., Khankeh, H. R., Zaboli, R., & Malmir, I. (2015). Coordination in Disaster: A Narrative Review. *International Journal of Medical Reviews*, 2(2).
- Çamalan, G., Akıl, S., & Ali Pekin, M. (2023). Using Meteorological Early Warning System (MEUS) and Meteorological Indices for Assessment of Manavgat Forest Fires Occurred in Türkiye July-August 2021. *European Journal of Forest Engineering*, 9(1). <https://doi.org/10.33904/ejfe.1288070>
- Chong, M. (2009). Employee participation in CSR and corporate identity: Insights from a disaster-response program in the Asia-Pacific. *Corporate Reputation Review*, 12(2). <https://doi.org/10.1057/crr.2009.8>
- CRED. (2022). 2021 Disasters in numbers. https://cred.be/sites/default/files/2021_EMDAT_report.pdf
- CRED. (2023). 2022 Disasters in Numbers. https://cred.be/sites/default/files/2022_EMDAT_report.pdf
- CRED. (2024). 2023 Disasters in Numbers. In *Nature Medicine* (Issue 7). Nature Research.
- Creswell, J. (2013). *Qualitative Inquiry and Research Design Choosing among Five Approaches* (3rd ed.). SAGE.
- Demiröz Yıldırım, S. (2022). *Bütünleşik Afet Yönetiminde Ortopedik Engelli Bireylerin Afet Deneyimi ve Öğrenilmiş Dersler [Doktora Tezi]*. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Djalali, A., Khankeh, H., Öhlén, G., Castrén, M., & Kurland, L. (2011). Facilitators and obstacles in pre-hospital medical response to earthquakes: A qualitative study. *Scandinavian Journal of Trauma, Resuscitation and Emergency Medicine*, 19. <https://doi.org/10.1186/1757-7241-19-30>
- Dukes, S. (1984). Phenomenological Methodology in the Human Sciences. *Journal of Religion and Health*, 23(3), 197–203.
- Esengil, R. (2021). Manavgat Orman Yangınları Değerlendirme Notları. <https://www.cekulvakfi.org.tr/haber/manavgat-orman-yangini-raporu>
- Fidan, Y. (2010). Yönetimden Yönetişime: Kavramsal Bir Bakış. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 5–10.
- Fritz, C. E., & Mathewson, J. H. (1957). Convergence Behavior in Disasters: A Problem in Social Control. *American Sociological Review*, 23(9).
- Gündoğan, E. (2010). Yönetişim: Kavram, Kuram ve Boyutlar. In M. A. Çukurçayır, H. T. Eroğlu, & H. Eşki Uğuz (Eds.), *Yönetişim: Kuram, Boyutlar, Uygulama* (pp. 13–56). Çizgi Kitapevi.
- Haber Türk. (2021). Korkutan olay! Muğla ve İzmir'de orman yangınları çıktı. <https://www.haberturk.com/son-dakika-mugla-ve-izmir-de-orman-yanginlari-cikti-3168344>
- Helsloot, I., & Ruitenberg, A. (2004). Citizen response to disasters: A survey of literature and some practical implications. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 12(3). <https://doi.org/10.1111/j.0966-0879.2004.00440.x>
- Iizuka, A., & Aldrich, D. P. (2022). Attracting altruists: explaining volunteer turnout during natural hazard events in Japan. *Disasters*, 46(2). <https://doi.org/10.1111/disa.12477>
- Johnson, R. B., & Christensen, L. (2016). Educational Research: Quantitative, Qualitative and Mixed Approaches. In *Jurnal Penelitian Pendidikan Guru Sekolah Dasar* (6th ed., Issue August).
- Jung, D. Y., & Ha, K. M. (2021). A comparison of the role of voluntary organizations in disaster management. *Sustainability (Switzerland)*, 13(4). <https://doi.org/10.3390/su13041669>
- Kapucu, N. (2009). Public administrators and cross-sector governance in response to and recovery from disasters. *Administration and Society*, 41(7), 910–914. https://doi.org/10.1177/0095399709348881/ASSET/0095399709348881.FP.PNG_V03
- Kaufmann, D., Kraay, A., & Zoido-Lobato, P. (2000). Governance Matters From Measurement to Action. *Finance & Development*.
- Kaynak, R., & Tuğer, A. T. (2014). Coordination and Collaboration Functions of Disaster Coordination Centers for Humanitarian Logistics. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 109. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.12.486>
- Lyon, P. (2000). Partnership for Good Governance in the 21st Century. *Australian Journal of Public Administration*, 59(3). <https://doi.org/10.1111/1467-8500.00170>
- O'Brien, B. C., Harris, I. B., Beckman, T. J., Reed, D. A., & Cook, D. A. (2014). Standards for reporting qualitative research: A synthesis of recommendations. *Academic Medicine*, 89(9), 1245–1251. <https://doi.org/10.1097/ACM.0000000000000388>

- Orman Genel Müdürlüğü. (2021). Resmi İstatistikler. <https://www.ogm.gov.tr/tr/e-kutuphane/resmi-istatistikler>
- Özel, B., & Sezen, B. (2018, May). Spontane Gönüllüler İçin Tasarlanmış Afet Yardım Sistemi. 2nd International Symposium on Natural Hazards and Disaster Management. https://www.researchgate.net/publication/325110912_Spontane_Gonulluler_Icin_Tasarlanmis_Af_et_Yardim_Sistemi
- Parmar, S., Lobb, A., Purdin, S., & McDonnell, S. (2007). Enhancing collaboration during humanitarian response: An interim report from stakeholders survey. *Prehospital and Disaster Medicine*, 22(5). <https://doi.org/10.1017/S1049023X00005136>
- Pinkowski, J. (2008). Disaster Management Handbook. In *Disaster Management Handbook* (1st Edition). CRC Press. <https://doi.org/10.1201/9781420058635>
- Rabiee, A., Ardalan, A., & Poorhoseini, S. (2013). Assessment of Coordination among Lead Agencies of Natural Disasters Management in Iran. *Hakim Health Systems Research Journal*, 16(2), 107–117.
- Roth, S. (2015). Aid work as edgework-Voluntary risk-taking and security in humanitarian assistance, development and human rights work. *Journal of Risk Research*, 18(2). <https://doi.org/10.1080/13669877.2013.875934>
- Sayın, Z. (2023). Sosyal Sermaye Bağlamında Kişisel Gönüllülük Deneyimlerinin İncelenmesi: Nitel Bir Araştırma. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 58(4). <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.23.12.2295>
- Stallings, R. A., & Quarantelli, E. L. (1985). Emergent Citizen Groups and Emergency Management. *Public Administration Review*, 45. <https://doi.org/10.2307/3135003>
- Tavşanoğlu, Ç., Yanışey Kaynaş, B., Günlü, A., Ürker, O., İlemin, Y., Parlar Ülker, Ö., & Köş, U. C. (2022). Akdeniz Bölgesi'ndeki Büyük Orman Yangınlarının Ekolojik ve Sosyo-Ekonomik Etkileri (S. Kalem, O. Ülker, & Y. İlemin, Eds.). WWF.
- Tong, A., Sainsbury, P., & Craig, J. (2007). Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): A 32-item checklist for interviews and focus groups. *International Journal for Quality in Health Care*, 19(6), 349–357. <https://doi.org/10.1093/intqhc/mzm042>
- Trim, P. R. J. (2004). An integrative approach to disaster management and planning. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 13(3). <https://doi.org/10.1108/09653560410541812>
- TRT Haber. (2021). Yangın bölgeleri afet bölgesi ilan edildi. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/yangindan-etkilenen-yerler-afet-bolgesi-ilan-edildi-598804.html>
- Türk Tabipler Birliği. (2021). Temmuz-Ağustos 2021 Orman Yangınları Değerlendirme Raporu. https://www.ttb.org.tr/kollar/odsh/yazdir.php?Tablo=tbl_haber&Guid=7603acac-7204-11ec-a83c-469e4684c346
- Tüysüz, N. (2011). Sosyal Sermayenin Ekonomik Gelişme Açısından Önemi ve Sosyal Sermaye Endeksinin Hesaplanması. T.C. Kalkınma Bakanlığı.
- UNDRR. (2009). UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction. www.preventionweb.net
- UNISDR. (2005). Hyogo Framework for Action 2005-2015: Building the Resilience of Nations and Communities to Disasters. www.unisdr.org/wcdr
- UNISDR. (2015). Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 - 2030.
- Whittaker, J., McLennan, B., & Handmer, J. (2015). A review of informal volunteerism in emergencies and disasters: Definition, opportunities and challenges. In *International Journal of Disaster Risk Reduction* (Vol. 13). <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2015.07.010>
- Wolensky, R. P. (1979). Toward a broader conceptualization of volunteerism in disaster. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 8, 33–42. https://doi.org/10.1177/089976407900800306/ASSET/089976407900800306.FP.PNG_V03